

**ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Enes ÇATI

**MALATYA İLİNDE ORGANİK KAYISI ÜRETİMİ YAPAN
İŞLETMELERİN SOSYO-EKONOMİK ÖZELLİKLERİ**

TARIM EKONOMİSİ ANA BİLİM DALI

ADANA-2019

**ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**MALATYA İLİNDE ORGANİK KAYISI ÜRETİMİ YAPAN
İŞLETMELERİN SOSYO-EKONOMİK ÖZELLİKLERİ**

Enes ÇATI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TARIM EKONOMİSİ ANABİLİM DALI

Bu tez/...../2019 Tarihinde Aşağıdaki Jüri Üyeleri Tarafından Oybirliği İle Kabul Edilmiştir.

Dr. Öğr. Üyesi Ufuk GÜLTEKİN
DANIŞMAN

.....
ÜYE

.....
ÜYE

Bu tez Enstitümüz Tarım Ekonomisi Anabilim Dalında hazırlanmıştır.
Kod No:

Prof. Dr. Mustafa GÖK
Enstitü Müdürü

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirimlerin, çizelge ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı, 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

ÖZ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MALATYA İLİNDE ORGANİK KAYISI ÜRETİMİ YAPAN İŞLETMELERİN SOSYO-EKONOMİK ÖZELLİKLERİ

Enes ÇATI

ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TARIM EKONOMİSİ ANABİLİM DALI

Danışman : Dr.Öğr.Üyesi Ufuk GÜLTEKİN
Yıl: 2019, Sayfa: 100
Jüri : Dr.Öğr.Üyesi Ufuk GÜLTEKİN
: Prof.Dr. Dilek BOSTAN BUDAK
: Dr.Öğr.Üyesi Bekir AYYILDIZ

Bu çalışma ile Malatya ilinde organik kayısı üretimi yapan işletmelerin sosyo-ekonomik özellikleri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu amaçla organik kayısı üretimi yapan 62 işletme ile görüşerek anket yolu ile veriler toplanmıştır. Anket ile üreticilerin demografik özellikleri, arazi varlıkları, üretim miktarları ve üretim bilgileri gibi veriler tespit edilmiştir. İşletmeler kayısı üretim alanları dikkate alınarak 3 gruba (0-30 dekar, 31-50 dekar, 51+ dekar) ayrılmıştır.

Araştırma sonucunda, Tüm işletmeler göz önüne alındığında ortalama toplam kayısı alanları 41,6 dekar, ortalama gayri safi üretim değerleri 157.960,5 TL ve ortalama mutlak karları 83.876,6 TL olarak hesaplanmıştır.

Kayısı üretiminde karşılaşılan en büyük sorun girdi fiyatları olarak, en çok karşılaşılan hastalıklar ise yaprakdelen(çil) ve monilya hastalığı olarak ortaya konulmuştur. Kayısı üretimi ilkbahar geç donlarından oldukça fazla etkilenmektedir.

Anahtar kelimeler: Malatya, Kayısı, Organik Tarım

ABSTRACT

MSC THESIS

SOCIO-ECONOMIC CHARACTERISTICS OF ORGANIC APRICOT PRODUCERS IN MALATYA PROVINCE

Enes ÇATI

**CUKUROVA UNIVERSITY
INSTITUTE OF NATUREL AND APPLIED SCIENCES
DEPARTMENT OF AGRICULTURAL ECONOMICS**

Supervisor : Asst.Prof.Dr. Ufuk GÜLTEKİN
Year: 2019, Pages: 100
Jury : Asst.Prof.Dr. Ufuk GÜLTEKİN
: Prof.Dr. Dilek BOSTAN BUDAK
: Asst.Prof.Dr. Bekir AYYILDIZ

With this study, the socio-economic characteristics of the farms producing organic apricots in Malatya province have been studied. For this purpose, 62 organic apricot production farms were interviewed and the data were collected by questionnaire. Demographic characteristics of the producers, land assets, production amounts and production data were determined by the survey. Farms are divided into 3 groups (0 to 30 decares, 31 to 50 decares, 51+ decares), taking into account the apricot production areas.

As a result of the research, when all the farms are taken into consideration, average total apricot fields are 41,6 decare, average gross production values are calculated as 157.960,5 TL and average absolute profit is calculated as 83.876,6 TL.

The biggest problem encountered in apricot production was the input prices, and the most common diseases were leafwort (freckle) and monilya disease. Apricot production is highly influenced by late spring frosts.

Keywords: Malatya, Apricot, Organic Farming

GENİŞLETİLMİŞ ÖZET

Bu çalışmada Malatya ilinde organik kayısı üretimi yapan işletmelerin sosyo-ekonomik özellikleri ortaya konulmaya çalışılmıştır. Bu amaçla öncelikle il genelinde organik kayısı üretiminin en yoğun olarak yapıldığı bölgelerin belirlenmesi istenmiştir. Organik kayısı üretiminin en yoğun yapıldığı bölgeler Yeşilyurt, Akçadağ ve Doğanşehir ilçe merkez ve köyleri olarak tespit edilmiştir. Bu bilgiler doğrultusunda belirlenen bu bölgelerde organik kayısı üretimi yapan 62 işletme ile görüşerek anket yolu ile veriler toplanmıştır.

İşletmeler kayısı üretim alanları dikkate alınarak 3 gruba (0-30 dekar, 31-50 dekar, 51+ dekar) ayrılmıştır. Yapılan anketler sonucunda çiftçilerin demografik özellikleri, arazi varlıkları, çiftçilik deneyimleri, üretim miktarları, masrafları, gelirleri ve kayısı üretimi konusundaki bilgi düzeyleri gibi özellikleri tespit edilmiştir.

Araştırmada öncelikle kayısının genel durumu ortaya konulmak istenmiştir. Bu doğrultuda kayısı Dünya'nın birçok yerinde yetiştiriciliği yapılan bir meyve türü olduğu tespit edilmiş ve Dünya genelinde yıllara göre değişmekle beraber yılda ortalama 4 milyon ton yaş kayısı üretimi gerçekleşmektedir. Türkiye ortalama 800-900 bin tonluk üretim kapasitesi ile yaş kayısı üretiminde Dünyada 1. sırada yer almaktadır. Türkiye'de üretimin yaklaşık olarak %50'si sadece Malatya ilinde gerçekleşmektedir. Malatya ilinde üretimi yapılan kayısıların %90 civarı kurutulularak değerlendirilmektedir. İlde 1.061 üretici tarafından organik kayısı üretimi yapılmaktadır.

Araştırmaya dahil olan üreticilerin yaşlarının ortalaması 53,5'dir. Birey sayısı ortalaması 4,6'dur. Anket yapılan çiftçilerin %96,8'i evli %3,2'si ise bekdir. Üreticilerin %14,5'i okur-yazar, %43,5'i ilköğretim mezunu, %37,1'i lise mezunu ve %4,8'i üniversite mezunudur. Üreticilerin %6,5'inin 0-1.500 TL, %3,2'sinin 1.500-2.000 TL, %16,1'inin 2.000-2.500 TL, %8,1'inin 2.500-3.000 TL

ve %66,1'inin 3.000 TL ve üzeri aylık gelirleri bulunmaktadır. %21'i tarım dışında başka işlerle uğraşırken %79'u sadece tarım ile uğraşmaktadır.

Çalışmaya konu olan işletmelerin %25,8'ini 0-30 dekar, %35,5'ini 31-50 dekar ve %38,7'sini ise 51 dekar ve üzeri araziye sahip işletmeler oluşturmaktadır. İşletmelerin ortalama toplam arazi büyüklüğü 57,9 dekar ve ortalama toplam kayısı alanları 41,65 dekadır. İşletmelerin ortalama aile iş gücü 3,5'dir. İşletmelerde %58,1 ile en çok hacihalil kayısı çeşidinin üretimi yapılmaktadır. İşletmelerin %95,2'si kayısı hasadına temmuz ayında başlamaktadır geri kalan %4,8'i ise ağustos ayında başlamaktadır. Kuru kayısı üretiminde fire oranları ortalama %73,7'dir.

Üreticilerin %87,1'lik gibi büyük bir bölümü ürettikleri organik kuru kayısıların satışını ihracatçı firmalara yapmaktadır geri kalanları ise organik kuru kayısılarının satışını işleyici ve tüccarlara yapmaktadır. Satış şekli %82,3'lük bir pay ile genellikle vadeli olarak yapılmakta ve kayısı satışının %79'u ağustos ayında gerçekleşmektedir. Üreticilerin %64,5'i satış yaptıkları yer ile daha önceden hiçbir anlaşma yapmazken %24,2'si sözlü kesin alım anlaşması ve %11,3'ü yazılı kesin alım anlaşması yapmaktadır. Üreticiler ürettikleri ürünlerini genellikle aynı firmaya satmaktadırlar.

Araştırma sonucunda, işletme genişliği 0-30 dekar arasında yer alan işletmelerin ortalama gayri safi üretim değerleri 62.073,4 TL ve ortalama mutlak karları 28.629,6 TL olarak hesaplanmıştır. İşletme genişliği 31-50 dekar arasında yer alan işletmelerin ortalama gayri safi üretim değerleri 104.636,3 TL ve ortalama mutlak karları 52.513,6 TL olarak hesaplanmıştır. İşletme genişliği 51 dekar ve üzeri arasında yer alan işletmelerin ortalama gayri safi üretim değerleri 270.765,8 TL ve ortalama mutlak karları 149.457,5 TL olarak hesaplanmıştır. Tüm işletmeler göz önüne alındığında ortalama gayri safi üretim değerleri 157.960,5 TL ve ortalama mutlak karları 83.876,6 TL olarak hesaplanmıştır.

İncelenen işletmelerdeki üreticilerin %82,3'lük büyük bir bölümü son satış fiyatını düşük bulmaktadır ve bu fiyatın düşük olmasının nedenini %37,1'lik

bölümü rekabetin düşük oluşuna, %25,8'i devletin piyasada var olmayışına, %11,3'ü ürünün kalitesine, %25,8'i aracı ve stokçuların fırsatçılık yapmalarına bağlamıştır. Üreticilerin ortalama organik kayısı fiyat beklentileri; organik yaş kayısı fiyatı en az 3,9 TL ve organik kuru kayısı fiyatı 15,9 TL'dir. Alıcılar ürünleri alırken genellikle ürünün kalitesine dikkat etmektedirler.

Organik kayısı üretiminde işletmelerin %67,7'si girdi fiyatlarında, %8,1'i işletme sermayesinde, %24,2'si işçi temininde sorun yaşamaktadır. Üreticilerin büyük bir bölümüne göre organik kuru kayısı pazarlamasında en büyük sorun pazarlama kanallarının yetersiz oluşudur. Bu sorunların çözümü için devletin konu ile daha fazla alakadar olması gerektiği vurgulanmıştır. Üreticilerin %41,9'u mevcut durumda organik kayısı üreticisi olarak gelecekleri hakkında olumlu beyanda bulunurken %58'i ise olumsuz beyanda bulunmuştur.

TEŞEKKÜR

Bu çalışma, Malatya ilinde organik kayısı üretimi yapan üreticilerin sosyo-ekonomik özelliklerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Araştırma, ikincil veri kaynaklarından edinilen bilgileri ve organik kayısı üretimi yapan 62 işletmeden anket yolu ile alınan bilgilerin analizini kapsamaktadır.

Bu tezin hazırlanma sürecinde bilgisini ve deneyimini hiçbir zaman esirgemeyen değerli hocam ve danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Ufuk GÜLTEKİN'e teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

SAYFA

ÖZ	I
ABSTRACT.....	II
GENİŞLETİLMİŞ ÖZET	III
TEŞEKKÜR.....	VII
İÇİNDEKİLER	VIII
ÇİZELGELER DİZİNİ	XII
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	XIV
1. GİRİŞ	1
2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR	5
3. MATERYAL VE METOD.....	11
3.1. Materyal	11
3.2. Metod	11
3.2.1. Verilerin Toplanmasında İzlenen Metod	11
3.2.2. Verilerin Analizinde İzlenen Metod	12
4. ARAŞTIRMA BULGULARI	13
4.1. Kayısı Üretimi.....	13
4.1.1. Tarihçe	13
4.1.2. Kayısının Dünyaya Yayılışı.....	13
4.1.3. Kayısının Botaniği.....	14
4.1.4. Kayısının İklim ve Toprak İstekleri.....	14
4.1.4.1. İklim İstekleri	14
4.1.4.2. Kayısının Toprak İstekleri.....	15
4.2. Araştırma Bölgesine Ait Bilgiler	15
4.2.1. Malatya İlinin Arazi Varlığı ve Dağılımı	15
4.2.2. Bitkisel Üretim Durumu	16
4.2.2.1. Tahıllar ve Diğer Bitkisel Ürünler	16
4.2.2.2. Meyve Üretimi	17

4.2.2.3. Sebze Üretimi.....	17
4.2.3. Hayvansal Üretim.....	17
4.3. Dünya Kayısı Üretimi	18
4.3.1. Dünya Yaş Kayısı Üretimi	18
4.3.2. Dünya Kuru Kayısı Üretimi	20
4.4. Dünya Kayısı Ticareti	20
4.4.1. Dünya Yaş Kayısı Ticareti	20
4.4.1.1. İhracat.....	21
4.4.1.2. İthalat	21
4.4.2. Dünya Kuru Kayısı Ticareti	22
4.4.2.1. İhracat.....	22
4.4.2.2. İthalat	23
4.5. Dünya Kayısı Üretiminde Türkiye'nin Yeri	23
4.5.1. Türkiye Taze Kayısı Üretimi	23
4.5.2. Türkiye Kuru Kayısı Üretimi ve İhracatı	25
4.6. Organik Tarım.....	26
4.6.1. Organik Tarım Nedir?	26
4.6.2. Organik Tarımın Amacı.....	27
4.6.3. Dünyada Organik Tarım.....	28
4.6.4. Organik Tarım ile İlgili Uluslararası Kuruluşlar	29
4.6.5. Türkiye'de Organik Tarım.....	29
4.7. Malatya'da Kayısının Mevcut Durumu ve Organik Tarım.....	31
4.7.1. Malatya'da Kayısının Tarihçesi.....	31
4.7.2. Türkiye Kayısı Üretiminde Malatya'nın Yeri	33
4.7.3. Malatya İçin Kayısının Ekonomik Önemi	33
4.7.4. Malatya Kayısını Farklı Kılan Unsurlar.....	34
4.7.5. Malatya'da Yetiştirilen Kayısı Çeşitleri	34
4.7.6. Malatya'da Organik Tarım	37
4.7.7. Malatya'da Organik Kayısı Üretimi	37

4.8. Anketlerden Elde Edilen Bulgular	38
4.8.1. İncelenen İşletmelerin Demografik Özellikleri	38
4.8.2. İşletmelerin İşgücü Durumu ve İş Gücü Kullanımları	42
4.8.3. İşletmelerde Kullanılan Kayısı Çeşidi ve Fidan Seçimine Ait Veriler	43
4.8.4. Üreticilerin Gübreleme ve İlaçlamaya Ait Verileri	44
4.8.5. Organik Kayısı Hasat ve Organik Kuru Kayısı Üretim Dönemi	46
4.8.6. Tesis Dönemi Masrafları Verileri	49
4.8.7. Üretim Dönemi Masraflarına Ait Veriler	50
4.8.8. Üreticilerin Organik Kayısı Üretim Miktarı ve Gelir Verileri	51
4.8.9. Üreticilerin Organik Kayısı Satışı	52
4.8.10. Üreticilerin Fiyat Konusunda Bilgi Düzeyi ve Beklentileri	55
4.8.11. Üreticilerin Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri	59
4.8.12. Üreticilerin Üretim Döneminde ve Sonrasında Bulunduğu Faaliyetlerdeki Karar Merkezleri	61
4.8.13. Üreticilerin Organik Kayısı Üretimi Konusunda Görüşleri ve Bilgi Düzeyleri	66
5. SONUÇ VE ÖNERİLER	71
5.1. Sonuç	71
5.2. Öneriler	72
KAYNAKLAR	75
ÖZGEÇMİŞ	79
EKLER	80

ÇİZELGELER DİZİNİ

SAYFA

Çizelge 4.1. Malatya ili arazi varlığı ve dağılımı.....	16
Çizelge 4.2. Malatya ili hayvansal üretim verileri	17
Çizelge 4.3. Dünya taze kayısı üretiminde önde gelen ülkelerin üretim miktarları(ton).....	19
Çizelge 4.4. Dünya kuru kayısı üretiminde ülkelerin üretim miktarları(ton).....	20
Çizelge 4.5. Dünya taze kayısı ihracatı yapan ülkelerin yıllık ihracat miktarı(ton)	21
Çizelge 4.6. Dünya taze kayısı ithalatı(ton).....	22
Çizelge 4.7. Dünya kuru kayısı ihracat miktarı (ton).....	22
Çizelge 4.8. Dünya kuru kayısı ithalat miktarı(ton).....	23
Çizelge 4.9. Türkiye’de kayısı üretim alanı verileri	24
Çizelge 4.10. Türkiye’de kayısı üretiminin illere dağılımı (ton)	25
Çizelge 4.11. Türkiye’nin ülkelere göre yıllık kuru kayısı ihracat miktarı(ton)	26
Çizelge 4.12. Türkiye’nin organik üretim verileri	31
Çizelge 4.13. Malatya ili organik tarım verileri.....	37
Çizelge 4.14. İşletme gruplarına göre yaş ve hane halkı sayısı.....	38
Çizelge 4.15. İşletme gruplarına göre medeni durum ve eğitim durumu.....	39
Çizelge 4.16. İşletme gruplarına göre aylık gelir durumu	40
Çizelge 4.17. Üreticilerin çiftçilik ve organik deneyimleri.....	41
Çizelge 4.18. İşletmelerin genişliklerine göre arazi ve ağaç varlığı	42
Çizelge 4.19. İşletmelerdeki iş gücü durumu ve işgücü kullanımı verileri (kişi).....	43
Çizelge 4.20. İşletmelerde kullanılan kayısı çeşidi ve fidan seçim kriterleri.....	44
Çizelge 4.21. Üreticilerin toprak tahlili ve gübre kullanım verileri	45
Çizelge 4.22. Üreticilerin karşılaştıkları hastalıklar ve ilaç kullanımları.....	46
Çizelge 4.23. Organik kayısı hasat verileri	48

Çizelge 4.24. Kuru kayısı üretiminde fire oranı.....	48
Çizelge 4.25. Firenin sebebine ilişkin veriler.....	49
Çizelge 4.26. Tesis dönemi masraflarına ait veriler.....	50
Çizelge 4.27. Üretim masraflarına ait veriler.....	51
Çizelge 4.28. Organik kayısı üretim ve gelir verileri.....	52
Çizelge 4.29. Organik kuru kayısı satışı hakkında veriler	53
Çizelge 4.30. Üreticilerin organik kayısı satışı yaptığı firmalar ile ilişkileri.....	54
Çizelge 4.31. Üreticinin ürün fiyatı konusundaki bilgisi	56
Çizelge 4.32. Üreticilerin ürünü bekletip bekletmedikleri hakkında veriler.....	57
Çizelge 4.33. Üreticinin fiyat beklentileri.....	58
Çizelge 4.34. Alıcı ve satıcının göz önüne aldıkları kriterleri	58
Çizelge 4.35. Üreticilerin karşılaştıkları sorunlar	59
Çizelge 4.36. Üreticilerin karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerilerine ait veriler.....	60
Çizelge 4.37. Üreticilerin devletten beklentileri ve gelecekleri ile ilgili görüşleri.....	61
Çizelge 4.38. Üreticinin kararlarını etkileyen faktörler	62
Çizelge 4.39. Üreticinin kararlarını etkileyen faktörler	63
Çizelge 4.40. Üreticinin kararlarını etkileyen faktörler	64
Çizelge 4.41. Üreticinin organik kayısı üretimini nereden öğrendiğine dair veriler.....	65
Çizelge 4.42. Üreticinin üyelik ve sigorta faaliyet bilgileri.....	66
Çizelge 4.43. Üreticinin organik kayısı üretimi ile ilgili görüşleri	67
Çizelge 4.44. Üreticilerin organik kayısı üretimi ile ilgili görüşleri	68
Çizelge 4.45. Üreticinin bilgi düzeyine ait bilgiler.....	69
Çizelge 4.46. Üreticinin bilgi düzeyine ait bilgiler.....	70

SİMGELER VE KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
ÇKS	: Çiftçi Kayıt Sistemi
Da	: Dekar
FAO	: Dünya Gıda Örgütü
G	: Gram
Ha	: Hektar
IFOAM	: Uluslararası Organik Tarım Faaliyetleri Federasyonu
Kg	: Kilogram
SÇKM	: Suda Çözülebilir Kuru Madde
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TEPGE	: Tarımsal Ekonomi ve Politika Geliştirme Enstitüsü
TDK	: Türk Dil Kurumu
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu

1. GİRİŞ

Kayısı Dünyanın birçok yerinde yetiştiriciliği yapılan bir meyvedir. Kayısı Orta Asya ve Çin'in batısını kaplayan çok geniş bir alanda oldukça yaygın bir şekilde bulunmaktadır. Bu bölgede doğal bitki örtüsü halini almıştır. Yaklaşık 4 bin yıl önce bu bölgede kayısı tarımının yapıldığı bilinmektedir (Anonim, 2016a).

Türkiye'de kayısı üretimi hemen hemen her bölgede gerçekleşmektedir. Türkiye kayısı üretimi bakımından dünyada 1. sırada yer almaktadır. En önemli kayısı üretim yeri Malatya'dır. Malatya Kayısı üretimi bakımından gerek bu alandaki önemli derecede üretimi ve gerekse kalitesi açısından sadece Türkiye'de değil dünyada da önemli bir yere sahiptir.

Malatya'da kayısının tarihine göz atacak olursak Malatya'da Kayısı ile ilgili ilk yazılı kayıt 1655 tarihlidir. Malatya'ya gelen Evliya Çelebi 53 bin kişinin yaşadığı şehirde 7.800 meyve bahçesi ve 7 kayısı çeşidinden bahsetmektedir (Ünal, 2010).

Dünyada yetiştiriciliği yapılan kayısının büyük bir bölümü yaş olarak tüketilmektedir. Bunun yanı sıra kayısının hasat döneminin kısa oluşu ve dayanıklılığının az oluşu sebebi ile işlenerek ve kurutularak farklı şekillerde tüketimi yapılmaktadır. Dünyada yetiştiriciliği yapılan yaş kayısıların yaklaşık olarak %10-15'i kurutulmaktadır. Türkiye'de ise üretilen yaş kayısının yaklaşık olarak %80 civarı kurutulmaktadır (Ünal, 2010).

Kayısı kurutmalık ve sofralık tüketiminin yanı sıra işlenerek de farklı şekillerde değerlendirilmektedir. Bunun yanı sıra kayısı çekirdeklerinin tatlı olanları çerez olarak tüketimi sağlanmakta, acı olanları ise kozmetik ve ilaç sanayinde hammadde olarak kullanılmaktadır. Ayrıca kaysı çekirdeğinin kabuk ve tohumundan yemeklik yağ, badem yağı, aroma esansı, hidrosiyamik asit ve aktif karbon elde edilmektedir. Kayısının dalları ve çekirdekleri yakacak olarak değerlendirilmekle beraber yaş ve kuru yaprakları hayvan yemi olarak kullanılmaktadır (Sobutay, 2003).

İkinci Dünya Savaşından sonra hızla artan nüfusa yeterli gıdayı ortaya koyabilmek için başta sanayileşmiş ülkeler olmakla beraber birçok ülke konvansiyonel tarıma yönelmiştir. Bu nedenle üreticiler kısa zamanda daha fazla çıktı miktarı elde edebilmek için yüksek miktarlarda kimyasal girdi kullanmışlardır. Yirminci yüzyılın sonlarına doğru kimyasal girdi kullanımından dolayı çevre kirliliği baş göstermiş, doğanın dengesini ve canlıların yaşamını tehlikeye sokacak boyuta gelmiştir. İnsanlar doğanın dengesini koruyacak üretim yöntemleri aramaya başlamışlardır. Üretim yöntemleri arasında organik tarım yönteminin en makbul üretim yöntemi olduğunu kabul etmişlerdir (Baysel, 2013).

Organik tarım, doğadaki dengeyi bozmayan, toprak verimliliğinde sürekliliği sağlayan, hastalık ve zararlıları kontrol altına alıp, doğadaki canlıların devamlılığını sağlayan, doğal kaynakların ve enerjinin optimum kullanımı ile maksimum verim alma sistemidir. Organik tarım, insan, çevre ve ekonomik olarak sürdürülebilir tarımsal üretim sistemini bütünleştiren bir kavramdır (Bayram, Yolcu ve Aksakal, 2006).

Organik üretim şeklini destekleyen kişiler öncelikle Avrupa ve Amerika Birleşik Devletleri'nde ilk olarak yerel organizasyonlar tarzında oluşumlar oluşturmuş, daha sonra bu yerel oluşumlar genel olarak ülkesel bir organizasyona dönüşmüştür. Bu örgütlenme modeli 1970'lere kadar devam etmiş sonrasında 1972 yılında küresel bir yapı halini alarak Uluslararası Organik Tarım Faaliyetleri Federasyonu (International Federation of Organic Agricultural Movements – IFOAM) kurulmuştur (Ayla, 2011).

Türkiye'de organik tarım ürünleri ilk olarak 1984-85 yıllarında yabancı alıcıların isteği üzerine Ege Bölgesi'nde sözleşmeli üretim sistemi ile başlamıştır. Kuru üzüm ve kuru incir ile başlayan organik tarım üretimi daha sonra kuru kayısı ve fındık ile devam etmiştir. 1990'lı yıllara kadar 8 adet olan organik tarım ürün çeşidi, zamanla talepler karşısında artış göstermiş ve günümüzde ülkemizde 200'den çeşit bulunmaktadır (Öztürk, 2012).

Türkiye’de birçok ürünün organik üretimi yapılmaktadır. Kayısı bu ürünlerin içerisinde üretimi ve ihracatı açısından önemli bir paya sahiptir. Türkiye’nin hemen hemen her yerinde yetişen kayısının büyük bir bölümü Malatya ilinde yetişmektedir ve yine organik kayısı üretiminin büyük bir bölümü bu ilde gerçekleşmektedir. Üretilen organik yaş kayısılar uygun bir şekilde güneşe maruz bırakılarak kurutulup organik kuru kayısı elde edilmektedir ve elde edilen organik kuru kayısıların büyük bir bölümü ihraç edilmektedir.

Bu Çalışmada, Malatya ili Organik kayısı üreticilerinin sosyo-ekonomik özellikleri hakkında detaylı bilgi edinimi ve organik kayısı üretiminde yaşanan sorunlar ve çözümleri üzerinde durmak amaçlanmıştır.

2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

Gültekin (2004), tarafından hazırlanan “Türkiye’de organik kuru kayısı üretiminin ekonomik analizi” adlı çalışma Türkiye’de organik ve geleneksel yöntemlerle yetiştirilen kuru kayısı üretiminin ekonomik sonuçlarının karşılaştırılması yapılmıştır. Araştırma alanındaki işletmeler Organik Üretim Yapan Tarımsal İşletmeler ve Geleneksel Üretim Yapan Tarımsal İşletmeler olarak iki gruba ayrılmış ve bu gruplardan seçilen üreticilerden anket yolu ile veriler toplanmıştır. Geleneksel üretim yapan tarımsal işletmelerde, 2002 yılı itibarı ile, işletme başına düşen ortalama brüt üretim değeri, 610 milyon TL/da olarak, ortalama mutlak kar 286,4 milyon TL/da ve nisbi kar %188,5 olarak hesaplanmıştır. Organik üretim yapan tarımsal işletmelerde ise ortalama brüt üretim değeri 658,1 milyon TL/da, ortalama mutlak kar 373,4 milyon TL/da, nisbi kar iken %231,2 olarak hesaplanmıştır. Araştırma sonucunda organik tarım yapan üreticilerin verim ve üretim miktarları geleneksel tarım yapan üreticilerden daha yüksek olduğu görülmüştür.

Fidan (2009), tarafından hazırlanan “Iğdır ilinde kayısı üretiminin ekonomik analizi” adlı çalışmada Iğdır ilinde kayısı üretimi yapan işletmelerin kayısı üretimi ve pazarlama yapıları ile bu üretim dalının sorunları ve çözümü için alınabilecek önlemler ortaya konulmuştur. Araştırmada, Merkez ilçe ve Tuzluca ilçelerinde gayeli örnekleme yöntemi ile belirlenen 65 üreticiden anket yöntemiyle toplanan 2008 dönemine ait veriler analiz edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre; İncelenen işletmelerin ortalama işletme arazisi 51,5 da ve kayısı alanları ise ortalama 9,7 dekadır. Kayısı üretiminde dekara ortalama verim 1.281 kg olarak belirlenmiştir. İşletme grupları bakımından en yüksek verim 1.350 kg ile dördüncü grup (20 dekadardan büyük işletmeler) işletmelerde elde edilmiştir. İşletmelerin ortalama brüt karı 403,1 TL/da net karı 227,7 TL/da olarak bulunmuştur. Kayısı üretiminde en önemli sorunların başında ilkbahar geç donları gelmektedir. Kayısı pazarlamasına yönelik bir kooperatifin bulunmaması sebebiyle üreticinin eline

tatmin edici fiyatlar geçmemektedir. İlde kayısı fiyatları genellikle komisyoncular ve tüccarlar tarafından belirlenmektedir. Kayısı üreticilerinin kendi birliklerini kurarak üretim ve pazarlama aşamalarında karşılaştıkları sorunları çözmeleri mümkün olacaktır.

Baysel (2013), tarafından hazırlanan “Türkiye’de organik tarım üretiminin önemi ve tarımsal ürün ihracatı içerisindeki payı” adlı çalışmada Dünya’da organik tarımın yerini, Türkiye’de organik tarımın potansiyeli ve ihracat içerisindeki payı incelenmektedir. Yirminci yüzyılın sonlarında üreticilerin çok miktarda kimyasal girdi kullanımından dolayı çevre kirliliği baş göstermiş, doğanın dengesini ve canlıların yaşamını tehdit eder boyuta gelmiştir. İnsanoğlu doğanın dengesini bozmayacak üretim yöntemleri aramaya başlamıştır. Organik tarım, en uygun üretim yöntemi olarak kabul edilmiştir. Son zamanlarda organik tarım, talebi artan ve ticaret hacmi hızla büyüyen bir sektördür. Gelişmiş ülkeler yeterli düzeyde organik ürün üretmediklerinden dolayı, diğer gelişmekte olan ülkelere ithal etmektedirler. Bundan dolayı organik tarım dünya ticaretinde önemli bir yere sahiptir. Türkiye’de organik tarım hızlı bir gelişim göstermektedir. Ancak Türkiye var olan potansiyelini tam olarak kullanamamakta ve henüz organik tarımdaki üstün taraflarını ortaya koyamamaktadır. Sektörde istenilen büyümeyi sağlamak için, öncelikle üretici ve tüketicilerin organik tarım bilincinin yükseltilmesi gerekmektedir. Organik tarım politikaları, bölgesel ihtiyaçları karşılayacak şekilde biçimlendirilmelidir. Türkiye, sahip olduğu avantajları iyi değerlendirmeli, doğru politikalar ve uygulamalar ile dünya organik pazarından hak ettiği yeri almalıdır.

Aslan (2013), tarafından yapılan “Malatya ilinde organik ve konvansiyonel kayısı üretimi yapan işletmelerin karşılaştırmalı ekonomik analizi” adlı çalışmada Malatya ilinde organik ve konvansiyonel kayısı üretimi yapan işletmelerin karşılaştırılmalı ekonomik analizleri ortaya konulmuştur. Araştırmanın materyalini tabakalı tesadüfî örnekleme yöntemiyle organik üretim yapan işletmelerden seçilen 56 ve konvansiyonel üretim yapan işletmelerden seçilen 68 tarım işletmesinden anket yoluyla elde edilen veriler oluşturmuştur. Organik işletmelerde Gayri safi

üretim değeri ortalama 35.705,3 TL, Gayri safi hasıla ortalama 37.785,7 TL ve ortalama işletme masrafları 34.368,3 TL'dir. Konvansiyonel işletmelerde gayri safi üretim değeri ortalama 35.634,9 TL, Gayri safi hasıla ortalama 37.427,1 TL ve ortalama işletme masrafı 33.317,3 TL'dir. Organik işletmelerde işletme masraflarının %66,4'ini değişen masraflar, %33,5'unu ise sabit masraflar oluşturmuştur. Konvansiyonel üretim yapan işletmelerde ise işletme masraflarının %65,13'ünü değişen masraflar, %34,8'sini ise sabit masraflar oluşturmuştur. Organik işletmelerde ortalama ekonomik rantabilite oranı %0,8 ve ortalama mali rantabilite oranı %-3,3'dir. Konvansiyonel işletmelerde ortalama ekonomik rantabilite oranı %1, ortalama mali rantabilite %-4,6 olarak hesaplanmıştır. Kayısı yetiştiriciliğinde en önemli sorunlar ilkbahar geç donları ve yüksek geçici işçilik maliyetleri olduğu tespit edilmiştir. Bu sorunlara karşı üretim deseni diğer meyve türleri ve sebzeçilik yönünde kaydırılmalıdır.

Yüceboy (2018), tarafından yapılan "Türkiye'de yetişen organik tarım ürünlerinin dünya pazarındaki yeri" adlı çalışmada Türkiye'nin ürettiği organik ürünlerin dünya pazarındaki konumunu analiz edilmektedir. Bu kapsamda organik ürün ve organik üretim hakkında bilgi verilmiş, Türkiye'nin organik ürün üretimi incelenmiş ve ihracat pazarında yer alan ülkelerdeki Türk organik ürünlerinin konumu araştırılmıştır. Son zamanlarda organik ürün tüketimi, tüketicilerin sağlıklı gıda ve çevre konusundaki bilgilerinin artış göstermesine bağlı olarak hızla artmıştır. Böylelikle büyük tüketici kitlesinin bulunduğu ülkeler organik ürün talebini yeterli düzeyde karşılayamadıkları için, bu ülkeler ithalat yolu ile bu talebi karşılamaya çalışmışlardır. Bu bağlamda Özellikle Avrupa, Kuzey Amerika ve Okyanusya'da organik ürünlere olan talep artmış ve bunun sonucunda Türkiye gibi gelişmekte olan ülkeler için ihracat potansiyeli oluşmuştur. Bu kapsamda Türkiye'de ihracat potansiyeline bağlı olarak organik tarımın yapılmaya başlanmıştır. Türkiye'de organik ürün üretimi dış pazara cevap vermek için yapılmakta olup, üretilen ürünler de dış pazardan gelen taleplere göre değişmektedir. Türkiye'de mevcut organik üretiminin yaklaşık yüzde 85'i ihraç

edilmektedir. Türkiye'nin temel alıcıları arasında ABD, Almanya, Fransa ve Hollanda bulunmaktadır. Türkiye genellikle fındık, incir, kuru üzüm, soya fasulyesi gibi ürünleri ihraç etmektedir.

Ayla (2011), tarafından yapılan “Türkiye’de organik tarım” adlı çalışmada Dünyada organik tarımın yeri ve Türkiye'nin organik tarım potansiyeli ve geleceği incelenmektedir. Üreticilerin daha fazla miktarda ürün elde etmek amacıyla yoğun kimyasal girdi kullanımı sonucunda ekolojik sistemde yol açtığı aşınmaların hissedilmeye başlanmış. İnsan ve hayvan sağlığı üzerinde yarattığı ciddi hastalıklar yaygınlaşmıştır. Bu durum özellikle Avrupa ülkelerinin dikkatini çekmiş ve yaşanan bu gelişmelerden sonra ekolojik dengeyi bozmadan üretimi sağlayacak sistemlerin geliştirilmesinin gerekli olduğu ortaya konulmuştur. Geliştirilen sistemler arasında 'Organik Tarım Sistemi' ön plana çıkarılmıştır. Ülkemiz sahip olduğu ekolojik tarım potansiyelini henüz tam anlamı ile ortaya koyamamıştır. Bu doğrultuda uygulamaya koyulacak tarım politikaları, bölgesel ihtiyaçlara etkili bir şekilde cevap vermelidir. Bu dönemde, kırsal kalkınmanın hedeflenen düzeyde sağlanabilmesi için üretici ve tüketicilerin organik tarım bilinçlerinin yükseltilmesi oldukça önemlidir.

Sarıbaşı (2012), tarafından yapılan “Türkiye kayısı sektörünün ekonomik analizi: Malatya ili üzerine bir araştırma” adlı çalışmada Türkiye’de kayısı sektörü Malatya ili göz önüne alınarak Malatya ilinde kayısı yetiştiriciliği yapan işletmeler incelenerek ekonomik analizleri ve işletmelerin üretim ve pazarlama aşamasında karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerileri ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Araştırmada, Malatya kayısı üretiminin %68'ini sağlayan Akçadağ, Battalgazi, Darende, Hekimhan ve Merkez ilçelerinden gayeli, tabakalı ve Neyman yöntemleri ile belirlenen 79 işletme, arazi varlıklarının büyüklüğüne göre 0-15 da, 16-50 da ve 51+ da olmak üzere tabakalara ayrılmıştır. Anket yolu ile toplanan veriler ile İşletmelere uygulanan ekonomik analiz yönteminin sonucunda yıllık faaliyet sonuçları masraflarının, gayrisafi üretim değerlerinin, brüt karlarının, birim maliyetlerinin, net ve nispi karlarının hesaplanması yoluyla belirlenmiştir.

Araştırma sonucunda, karşılaşılan birçok soruna karşın işletmelerin yıllık faaliyetlerinde başarılı oldukları ortaya konulmuştur. Ancak, sektörün ve Malatya'nın sahip olduğu potansiyel dikkate alındığında, bulunulması gereken noktadan çok geride kalındığının üzücü bir durum olarak değerlendirilmesi gerekir.

Uçar (2011), tarafından yapılan “Malatya ilinde organik ve konvansiyonel kuru kayısı üretiminin ekonomik analizi” adlı çalışmada Malatya ilinde organik ve konvansiyonel kuru kayısı üretimi ekonomik yönden incelenmiştir. 2009-2010 üretim yılı itibarıyla üretici düzeyinde elde edilen veriler Malatya ilinde kayısı üretiminin yoğun olarak yapıldığı Akçadağ, Darende ve Hekimhan ilçelerine bağlı köylerden seçilmiş bulunan 38 organik ve 40 konvansiyonel kayısı üretimi yapan işletmelerde yapılan görüşmeler sonucu elde edilmiştir. Araştırmada organik kuru kayısı üreten işletmelerde dekara taze kayısı verimi 596,9 kg, dekara kuru kayısı verimi 168 kg, konvansiyonel kuru kayısı üreten işletmelerde ise dekara taze kayısı verimi 468,8 kg bulunurken dekara kuru kayısı miktarı ise 158,6 kg olarak belirlenmiştir. Organik kuru kayısı üreten işletmelerde dekara brüt üretim değeri 1352,6 TL, dekara brüt marj 835,6, mutlak kar 699,2 TL ve nispi kar ise 2,1'dur. Konvansiyonel kayısı üretimi yapan işletmelerde dekara brüt üretim değeri 1008,4 TL, dekara brüt marj 653,1 TL, mutlak kar 447,7 TL ve nispi kar ise 1,8'dir. Bu sonuçlara göz önüne alındığında organik kuru kayısı üretiminin ekonomik açıdan daha avantajlı olduğu saptanmıştır.

Öztürk (2012), tarafından yapılan “Organik tarımın Türkiye ekonomisindeki yeri ve önemi” adlı çalışmada Türkiye’de organik tarım incelenmiştir. Günümüzde ticaret hacmi hızla büyüyen ve talebi gittikçe artan bir organik ürün pazarı ortaya çıkmıştır. Organik ürünlere olan talep, bilhassa kuzey yarımkürede (Batı Avrupa ve Kuzey Amerika) yoğunlaşmakta ve artan organik ürün talebinin büyük bir bölümü gelişmekte olan ülkelerden sağlanmaktadır. Türkiye'nin coğrafi ve stratejik olarak yakın olduğu, hızla büyüyen Avrupa Birliği organik pazarından gerektiği payı alabilmesi ve ticaret hacmini arttırabilmesi adına hem politik hem de uygulama alanında çaba göstermesi gerekmektedir.

3. MATERYAL VE METOD

3.1. Materyal

Bu çalışmada organik kayısı üretiminin yoğun bir şekilde yapıldığı Malatya ili Yeşilyurt, Akçadağ ve Doğanşehir ilçe merkez ve köyleri araştırma alanı olarak belirlenmiştir. Çalışmanın ana materyalini bu ilçe merkez ve köylerindeki organik kayısı üretimi yapan işletmelerden anket yolu ile toplanan veriler oluşturmaktadır.

Elde edilen bu birincil verilerin haricinde ikincil veri kaynağı olarak konu ile ilgili daha önce yapılmış bilimsel çalışmalar ve Tarım il ve ilçe müdürlükleri, FAO, TÜİK ve Tarım Bakanlığı gibi kamu veya özel kuruluş kaynaklarından elde edilen veriler kullanılmıştır.

3.2. Metod

3.2.1. Verilerin Toplanmasında İzlenen Metod

2019 yılı TÜİK verilerine göre Malatya ilinde 798.366 dekar alanda kayısı üretimi yapılmaktadır. Çalışmaya bu üretim alanı içerisinde organik kayısı üretimi yapan işletmeler örnek oluşturmaktadır. Malatya İl Tarım ve Orman Müdürlüğü kayıtlarına göre 1.061 üretici 69.426 dekar alanda organik kayısı üretimi yapmaktadır.

Üretici sayısının yaklaşık %6'sından anket yoluyla bilgi toplanmıştır. Üreticiler belirlenirken basit tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılmıştır. İlk olarak organik kayısı üretiminin yoğun olarak yapıldığı ilçe merkez ve köyleri tespit edilmiştir. Bu ilçe merkez ve köylerine gidilerek her bir üretici ile ayrı anket formu doldurularak verilerin toplanması sağlanmıştır. Toplam 62 organik kayısı üretimi yapan üretici ile anket yapılmıştır.

3.2.2. Verilerin Analizinde İzlenen Metod

Araştırma alanında bulunan organik kayısı üretimi yapan işletmelerden alınan bilgiler ile bu işletmeler öncelikle arazi genişliklerine göre 0-30 dekar, 31-50 dekar, 50 ve üzeri dekar araziye sahip işletmeler olarak üç gruba ayrılmıştır.

İşletmelerin demografik özellikleri, üretim alanı verileri, masrafları, gelirleri ve diğer özellikleri işletme gruplarına göre ayrı ayrı ortalamaları alınarak ortaya konulmuştur. Elde edilen bu veriler sonucunda işletme gruplarına göre ayrı ayrı ortalamaları itibari ile toplam masrafları, gayri safi üretim değerleri ve mutlak kârları hesaplanarak çizelgelerde ortaya konulmuştur.

4. ARAŞTIRMA BULGULARI

4.1. Kayısı Üretimi

4.1.1. Tarihçe

Kayısının anavatanı Orta Asya ve Çin'in batısını (doğu Türkistan) kaplayan çok geniş bir alandır. Bu özelliği ile bu coğrafyanın doğal bitkisi haline gelmiştir. Bu günlerde bile söz konusu bölgede kayısı ormanlarına rastlanmaktadır. Yaklaşık 4 bin yıl önce kayısının bu bölgede tarımının yapıldığı bilinmektedir. Kültür bitkilerinin orijinin ve yayılışları hakkında çalışmalar yapan Nikolai Ivanovich Vavilov 'a göre kayısının üç gen merkezi bulunmaktadır. Bunlar; Kuzeydoğu, Orta ve Batı Çin ile Gansu bölgesi ve Kuzeydoğu Tibet'i kapsayan "Çin" Tyan Şan'dan Keşmir'deki Hindu Kuş dağlarına kadar uzanan, Afganistan, Tacikistan, Özbekistan'ı içine alan "Orta Asya"; kuzey-doğu İran, Türkiye, Kafkasya ve Türkmenistan'ı kapsayan Yakın Doğu'dur (Anonim, 2016a).

4.1.2. Kayısının Dünyaya Yayılışı

Kayısının tarihi ve kültür bitkisi haline gelişi hakkındaki bilgiler sınırlı düzeydedir. En eski bilgiler Çin'de bulunmaktadır. Bu bilgiler günümüzden yaklaşık 4 bin yıl öncesine ait olup Çin imparatoru Yu Döneminde kayısı üretiminin nasıl yapıldığı hakkında bilgiler bulunmaktadır (Anonim, 2014).

Kayısının anavatanı Orta Asya'dan Batıya yayılışı konusunda birçok farklı görüş ortaya atılmaktadır. Bazı uzmanlar, Anadolu'ya kayısının Büyük İskender'in Asya Seferleri sırasında getirildiğini öne sürmektedir. Bu görüşe göre Makedonya Kralı Büyük İskender, ordusu ile ilk olarak M.Ö. 334 yılında yapmış olduğu Asya seferleri sırasında Kafkaslar ve İran yolu ile Anadolu'ya getirilmiştir. Bazılarına göre, Kayısı Batıya İpek tüccarları aracılığı ile yayılmıştır. Çin'in Xian şehrinde başlayan Türkistan, Afganistan ve İran üzerinden Anadolu'ya uzanan ipek yolu, Anadolu'nun farklı şehirlerinden geçerek Roma'da sonlanmaktadır. On yedi yüzyıl değerini koruyan bu yol Avrupa'nın Uzak Doğu ile arasında tek bağlantı

kurabileceği yol olmuştur. Diğer farklı bir görüşe göre, Kayısının anavatanından yayılışında roma askerleri büyük rol almıştır. Romalılar Suriye, İran ve Kafkasya'yı ele geçirebilmek için çok fazla uğraş vermişlerdir. Suriye, İran ve Kafkasya gibi bölgelerde görev yapan roma askerleri ilk kez bu bölgede gördükleri kayısıyı yanarında götürerek kayısının yayılmasında büyük rol almışlardır (Anonim, 2014).

4.1.3. Kayısının Botaniği

Kayısı Rosaceae familyasının Prunoidea alt familyasında bulunan *Prunus L.* cinsinin *Prunophora* alt cinsine ait olan bir meyve türüdür. Dünyada yaygın bir şekilde yetiştiriciliği yapılan kayısı çeşitleri *Prunus armeniaca L.* (*Armeniaca vulgaris Lam.*) türüne aittir (Başar, 2016).

TDK'ya göre kayısı; Gülgillerden, sıcak veya ılık iklimlerde yetişen ve çiçekleri pembemsi beyaz bir ağaç (*Prunus armeniaca*) olarak tanımlanmaktadır. Farklı bir tanıma göre kayısı; Rosaceae familyasının Prunoidea alt familyasında yer alan *Prunus L.* cinsinin *Prunophora* alt cinsine ait bir meyve türüdür. Dünyada üretimi yapılan kayısının çoğunluğunun *Prunus Armeniaca Lam.* Türüne ait olduğu bilinmektedir (Şahin, 2015).

4.1.4. Kayısının İklim ve Toprak İstekleri

4.1.4.1. İklim İstekleri

Kışları belli bir dereceye kadar soğuk, yazları ise sıcak geçen bölgelerde yetişen kayısı, meyvelerinin arzulan kalitede olması için hava nispi neminin istenilen düzeyde olması gerekir. Hava neminin çok düşük olması halinde fazla meyve dökümü ortaya çıkmaktadır. Hava nispi neminin yüksek yağışın ise fazla olması halinde de çil ve monilya gibi hastalıkların etkileri çok daha şiddetli olarak görülmektedir. Kayısı türüne göre değişmekle birlikte, gelişimlerini normal olarak devam ettirmeleri için belirli bir sıcaklık toplamına ihtiyaç duyarlar. Yıllık sıcaklık toplamı, kayısı türünün o bölgede yetişmesi için minimum sınır olarak kabul edilen

sıcaklık derecesinin üstünde geçen saatler toplamı olarak hesaplanır. İhtiyaç duyulan sıcaklık toplamı ne kadar kısa sürede karşılanır ise, meyve olgunlaşması o kadar hızlı gerçekleşir. Akdeniz ve Ege Bölgeleri, daha az sıcaklık toplamı isteyen çeşitler ile turfanda kayısı yetiştiriciliğine uygun bölgelerdir. Sıcaklık toplamının ihtiyacı karşılayacak kadar yeterli olmadığı bölgelerde kayısı ağaçları zamanında çiçek açmaz ve meyveleri de olgunlaşma gösteremez. Kayısı, soğuk ve devamlı bir kış, kurak ilkbahar ve güneşli sıcak yaz mevsimine sahip olan iklim bölgelerinde daha kaliteli ürün vermektedir. Düşük miktarda nem ve yüksek derecede sıcaklık istemesine karşılık, sıcaklıkların birden ve fazla yükselmesi durumunda yaprak ve meyvede güneş yanıklığı, meyvelerin yeterli büyüklüğe ulaşamaması, çekirdekte çatlama ve çürüme gibi sorunlar meydana gelmektedir (Aslan, 2013).

4.1.4.2. Kayısının Toprak İstekleri

Toprak özelliği bakımından Kayısı en iyi olarak derin, geçirgen, iyi havalandan, sıcak ve besin maddelerince yeterli olan ince dokulu, tınlı veya tınlı-kireçli topraklarda daha iyi yetişmektedir. Fakir ve kuru topraklarda ise gerek büyümenin gerilemesi ve gerekse çiçeklerin iyi beslenememesinden dolayı verim düşer. Bunun aksine zengin topraklarda ağaçlar oldukça kuvvetli büyür, meyve verimi ve kalitesi yükselir. Kayısı %3-20 arası meyil derecesine sahip yerlerde daha iyi yetişmektedir. Bahçelerin güneye bakması oldukça önemlidir (Uçar, 2011)

4.2. Araştırma Bölgesine Ait Bilgiler

4.2.1. Malatya İlinin Arazi Varlığı ve Dağılımı

Malatya arazisinin büyük bir kısmını tarıma elverişli alanlar ile çayır ve mera alanları oluşturmaktadır. Arazi varlığının dağılımını %34,3'ünü Tarım arazisi, %58,8'ini çayır, mera ve ormanlık alanlar %6,9'unu diğer alanlar oluşturmaktadır (Çizelge 4.1).

Çizelge 4.1. Malatya ili arazi varlığı ve dağılımı

Arazinin Karakteri		Miktarı (Ha)	Toplam Alan (Ha)
Tarım Alanı	Sulanan Arazi	173.389	425.450
	Sulanabilir Arazi	218.557	
	Susuz Arazi	33.504	
Mera ve Ormanlık Alan	Çayır-Meralar	580.423	729.551
	Orman ve Fundalıklar	149.128	
Diğer Alanlar	Taşlık-Kayalıklar	58.910	86.199
	Su Satırları	18.022	
	Yerleşim Alanları	9.267	
Toplam Alan (Ha)		1.241.200	1.241.200

Kaynak: Malatya İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2019.

4.2.2. Bitkisel Üretim Durumu

Malatya’da 2.780.557 dekar alanda tarımsal üretim gerçekleştirilmektedir. Bu alanın 1.831.676 dekarlık kısmında tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerin yetiştiriciliği yapılmakta olup 1.084.162 dekarlık kısmı ekilen alana 747.514 dekarlık kısmı ise nadasa ayrılmaktadır. Geri kalan alanların 42.341 dekarlık kısmında sebze üretimi 906.480 dekarlık kısmında ise meyvecilik faaliyetleri ve 60 dekarlık alanda süs bitkileri üretimi yapılmaktadır (TÜİK, 2019).

4.2.2.1. Tahıllar ve Diğer Bitkisel Ürünler

Malatya’da tahıl üretimi içerisinde en çok yetiştirilen ürünler buğday, durum buğdayı ve arpadır. 2018 yılı Türkiye Buğday ve Arpa verimi ortalamaları sırayla 271 ve 267 kg/da iken Malatya’nın ortalama buğday verimi 146/da, arpada ise 135/da olarak gerçekleştirilmektedir. Bu değerler Türkiye ortalamasının altında olup bu durum ilde tahıl yetiştiriciliğinin çoğunlukla susuz koşullarda yapıldığını göstermektedir (TÜİK, 2019).

4.2.2.2. Meyve Üretimi

Malatya'nın tarımsal yapısında başta kayısı olmak üzere meyve yetiştiriciliği önemli bir yere sahiptir. Malatya'da yaklaşık 900 bin dekar alanda meyvecilik faaliyetleri yapılmaktadır. Bu alanın büyük bir kısmında kayısı üretimi yapılırken bunun yanında elma, üzüm, armut, şeftali, dut, ceviz, kiraz üretimi de yoğun olarak yapılmaktadır (TÜİK, 2019).

4.2.2.3. Sebze Üretimi

Malatya'da sebze üretimi yaklaşık olarak 42 bin dekar alanda yapılmaktadır. İlde sebzecilik faaliyetleri kısıtlı bir alanda yapılmaktadır. En fazla yetiştiriciliği yapılan sebze türleri Domates, Salatalık, Biber, Kavun ve Karpuz'dur. Üretim alanı bakımından en fazla üretim alanına sahip ürün Kavundur (TÜİK, 2019).

4.2.3. Hayvansal Üretim

Malatya ilinde Toplam 136.149 tane büyükbaş hayvan, 285.991 tane küçükbaş hayvan bulunmaktadır. İlde toplam kanatlı sayısı 3.380.406 adet olup, kovan sayısı ise 88.554 adettir (Çizelge 4.2).

Çizelge 4.2. Malatya ili hayvansal üretim verileri

Hayvanın Cinsi	Sayısı (Baş)	Hayvanın Cinsi	Sayısı (Baş)
Koyun	225.644	At	1.279
Keçi	60.347	Katır	603
Toplam Küçükbaş	285.991	Eşek	1.456
Sığır – Saf Kültür	53.932	Toplam Tek Tırnaklı	3.338
Sığır – Kültür Melezi	73.772	Yumurtacı Tavuk	530.550
Sığır – Yerli – Diğer	8.445	Etçi (Broiler) Tavuk	2.845.945
Toplam Büyükbaş	136.149	Hindi	2.443
Fenni Kovan	85.781	Ördek	895
Kara Kovan	2.773	Kaz	573
Toplam Kovan Say.	88.554	Toplam Kanatlı	3.380.406

Kaynak: Malatya İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2019.

4.3. Dünya Kayısı Üretimi

4.3.1. Dünya Yaş Kayısı Üretimi

Dünyanın hemen hemen her tarafında kayısı üretimim yapılmakta ve en yoğun üretimin yapıldığı bölgeler ise Akdeniz'e komşu ülkeler ve Avrupa'dır. Dünya yaş kayısı ve kuru kayısı üretiminde Türkiye birinci sırada yer almaktadır. Bunun yanı sıra gerek kayısı çeşitlerinin kalitesi gerekse sahip olduğu ekolojik avantajlar nedeniyle büyük bir potansiyele sahiptir. Türkiye'nin haricinde Özbekistan, İtalya, İspanya, Cezayir, İran, Pakistan, Fransa, Yunanistan, Fas, ABD, Çin, Avustralya, Güney Afrika Cumhuriyeti ve Bağımsız Devletler Topluluğu (Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan, Türkmenistan, Ukrayna, Özbekistan, Rusya Federasyonu, Ermenistan ve Moldavya)'da önemli derecede kayısı üreten ülkeler arasında bulunmaktadır. Bu ülkelerden Fransa, İspanya, İtalya ve Yunanistan'da yalnız sofralık; Türkiye, İran, Pakistan, Avustralya, ABD,

Cezayir, Fas ve Güney Afrika Cumhuriyetin de ise sofralık ve kurutmalık üretim yapılmaktadır (Çatı ve Yıldız, 2007).

Dünya'da yaş kayısı üretimi FAO verilerine göre dünya genelinde kayısı üretimi 2017 yılında 4.257.241 ton düzeyinde üretim gerçekleşmiştir. Bu üretim içerisinde Türkiye 985.500 ton üretim kapasitesi ile %23,1'lük payı ile 1. sırada yer almaktadır ve Türkiye'yi üretim kapasitesi açısından Özbekistan, İtalya, Cezayir ve İran takip etmektedir (FAO, 2019).

Özbekistan: Orta Asya ve bölgesinde en önemli kayısı üreticisi olmakla beraber, çizelge 3'de de görebileceğiniz üzere son yıllardaki kayısı üretimi ile Dünya'da Türkiye'den sonra 2. Sırada yer almaktadır. 2017 yılındaki 532 bin tonluk kayısı üretimi ile Dünya'da %12,5'lık bir paya sahiptir (Çizelge 3).

İtalya: Avrupa Birliğine üye olan ülkeler arasında en fazla yaş kayısı üreten ülke olmasının yanı sıra 18.000 hektar alanda 200-250 bin ton yaş kayısı üretim kapasitesi ile dünyanın en verimli kayısı üreticilerinden birisidir (Saribaş, 2012).

İtalya 2017 yılındaki 266 bin tonluk üretim kapasitesi ile dünya kayısı üretimi içerisindeki payı yaklaşık %6,2 civarındadır (Çizelge 3).

Cezayir: Cezayir son yıllarda kayısı üretim kapasitesinde artış gösteren ülkeler arasındadır. 2017 yılında 256 bin tonluk üretim kapasitesi ile Dünya kayısı üretiminde %6'lık bir paya sahiptir (Çizelge 3).

İran: İran kayısı üretim kapasitesi bakımından dünyada önemli miktarda kayısı üretimi yapan ülkeler arasındadır. 2017 yılında 239 bin tonluk üretim kapasitesi ile Dünya'da %5,6'lık bir paya sahiptir (Çizelge 3).

Pakistan: Pakistan'da kayısı üretimi üzerine doğru bilgilerin çok fazla bulunmamaktadır. Üretimin büyük bir bölümü Kuzey Pakistan'da yapıldığı bilinmektedir. Chitral, GilgitandBaltistan en önemli kayısı üretim bölgeleridir (Anonim, 2014).

Pakistan FAO 2017 verilerine göre 178.957 ton yaş kayısı üretim kapasitesi ile Dünyada 6. Sırada yer almaktadır (Çizelge 4.3).

Çizelge 4.3. Dünya taze kayısı üretiminde önde gelen ülkelerin üretim miktarları(ton)

Ülkeler	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Türkiye	760.000	780.000	278.210	696.100	730.000	985.000
Özbekistan	365.000	430.000	547.000	606.000	662.123	532.565
İtalya	247.146	198.290	222.690	217.569	237.021	266.372
Cezayir	269.308	319.784	216.941	293.486	256.771	256.890
İran	460.000	457.308	252.747	252.000	306.115	239.712
Pakistan	192.500	177.630	170.504	172.933	177.658	178.957
Fransa	189.711	133.646	177.000	159.375	110.850	148.500
Dünya	3.956.640	4.111.076	3.329.583	3.965.406	3.766.079	4.257.241

Kaynak: FAO, 2019

4.3.2. Dünya Kuru Kayısı Üretimi

Dünya’da üretilen Kayısıların büyük bir bölümü sofralık olarak tüketimi sağlanmaktadır. Ancak bunun yanı sıra kayısı hasat süresinin kısa oluşu ve dayanıklılığının az olması sebebi ile kayısı kurutularak veya işlenerek değerlendirilmektedir. Kurutulan kayısıların bozulma oranı düşerken depoda bekleme zamanı da artmaktadır. Türkiye kuru kayısı üretiminde 1. sırada yer almaktadır (Çizelge 4.4).

Dünya’da kuru kayısı üretiminde üretim miktarı açısından yıllara göre dalgalanmalar olabilmektedir. 2016 yılı dünya kuru kayısı üretiminin 176 bin ton civarında olması beklenmektedir. Türkiye bunun %62’sini tek başına karşılamaktadır (T.C Ekonomi Bakanlığı Sektör Raporları, 2017).

Çizelge 4.4. Dünya kuru kayısı üretiminde ülkelerin üretim miktarları(ton)

Ülkeler	2015	2016	Değişim % (2015-2016)	Pay% (2016)
Türkiye	84.500	110.000	30,2	62,5
İran	15.000	15.000	0,0	8,5
Özbekistan	8.500	9.000	5,9	5,1
Çin	5.000	6.000	20,0	3,4
Afganistan	4.000	3.500	-12,5	1,9
Güney Afrika	1.446	1.500	3,7	0,8
ABD	2.000	1.200	-40,0	0,6
Diğer	30.300	30.000	-1,0	17,0
Dünya	150.746	176.200	16,7	100,0

Kaynak: T.C Ekonomi Bakanlığı Sektör Raporları, 2017

4.4. Dünya Kayısı Ticareti

4.4.1. Dünya Yaş Kayısı Ticareti

Dünya yaş kayısı ticaretinde Almanya, Rusya ve Kazakistan önemli ithalatçı ülkeler. İspanya, Fransa ve Özbekistan ise önemli ihracatçı ülkeler

konumundadır. İtalya hem ihracatçı hem de ithalatçıdır. Özellikle İspanya son yıllarda giderek artan taze kayısı ihracatı ile dış ticaret pazarında 1. Sırada yer almaktadır.

4.4.1.1. İhracat

Dünya’da üretilen kayısıların softalık tüketimi için taze olarak ihraç edilmesi sınırlıdır. İhraç oranı üretim miktarının %10 seviyesini henüz geçmemiştir. Dünya taze kayısı ihracatında İspanya, Fransa ve Özbekistan ve Türkiye ilk sıralarda yer almaktadır (Çizelge 4.5).

Çizelge 4.5. Dünya taze kayısı ihracatı yapan ülkelerin yıllık ihracat miktarı(ton)

Ülke	2013	2014	2015	2016
İspanya	61.793	56.491	79.835	79.318
Özbekistan	58.260	26.879	5.485	49.459
Fransa	45.304	63.364	52.539	42.174
Türkiye	41.583	26.692	55.337	37.166
Dünya	342.811	293.787	322.225	327.363

Kaynak: FAO, 2019

4.4.1.2. İthalat

Dünya üzerinde üretilen kayısıların kayısı üretemeyen veya yeteri kadar üretemeyen ülkelerin ithalatı az olmakla beraber dünya genelinde üretilen kayısı miktarına oranı %8-9 civarındadır (Anonim, 2016c).

İthalat miktarı göz önüne alınarak en önemli ithalatçı ülkeler Almanya, Rusya ve Kazakistan’dır (Çizelge 4.6).

Çizelge 4.6. Dünya taze kayısı ithalatı(ton)

Ülkeler	2012	2013	2014	2015	2016
Almanya	56.774	56.680	59.928	59.321	56.842
Rusya	67.198	68.259	36.799	43.203	32.736
Kazakistan	25.711	57.887	37.447	7.965	32.370
İtalya	21.004	26.342	28.116	32.204	22.890
Dünya	340.409	344.185	309.610	310.338	310.431

Kaynak: FAO, 2019

4.4.2. Dünya Kuru Kayısı Ticareti

Dünyada üretilen kayısıların büyük bir bölümü sofralık tüketim için kullanılırken bir bölümü kurutmalık olarak kullanılmaktadır bu kayısının dayanaklılığını arttırarak daha uzun süreli tüketimine olanak sağlamaktadır.

4.4.2.1. İhracat

Dünya kuru kayısı ihracatında verilere baktığımızda ülkemizin dünya kuru ihracatında 1. Sırada yer aldığı görülmektedir ülkemizi sıra ile kuru kayısı ihracatı kapasitesi bakımından Tacikistan, Özbekistan ve Kazakistan takip etmektedir (Çizelge 4.7).

Çizelge 4.7. Dünya kuru kayısı ihracat miktarı (ton)

Ülke	2013	2014	2015	2016
Türkiye	112.429	78.061	65.267	78.755
Tacikistan	30.710	32.844	20.381	16.756
Özbekistan	1.695	4.573	5.426	6.624
Kazakistan	9.883	8.328	4.653	781
Dünya	171.692	145.270	119.480	122.735

Kaynak: FAO, 2019

4.4.2.2. İthalat

Dünya kuru kayısı ithalatı verilerine baktığımızda ithalat kapasitesi bakımından 1. Sırada Kazakistan yer almaktadır. Kazakistan'ı ABD, İngiltere ve Rusya takip etmektedir (Çizelge 4.8).

Çizelge 4.8. Dünya kuru kayısı ithalat miktarı(ton)

Ülkeler	2013	2014	2015	2016
Kazakistan	31.085	34.662	25.501	23.122
ABD	15.832	13.878	11.746	13355
İngiltere	9.730	8.563	7.205	8.960
Rusya	16.668	9.050	6.328	6.476
Dünya	158.173	137.155	111.093	122.781

Kaynak: FAO, 2019

4.5. Dünya Kayısı Üretiminde Türkiye'nin Yeri**4.5.1. Türkiye Taze Kayısı Üretimi**

Ülkemizin Karadeniz bölgesinde yoğun yağış yerleri ve Doğu Anadolu'nun rakım olarak çok yüksek kesimleri haricinde hemen hemen her kesiminde kayısı üretimi yapılabilmektedir (TEPGE, 2017).

Türkiye Dünya kayısı üretimi bakımından 1. Sırada yer almaktadır. Üretim ekolojik şartlara bağlı olarak gerçekleştirildiğinden iklimin müsait olduğu yıllarda daha fazla verim alınabilmektedir (Uçar,2011).

Türkiye'nin dünya kayısı üretiminde önemli yere sahip olmasında en büyük etken kayısı gen kaynakları ve üretim alanının geniş olmasıdır (Sarıbaş,2012).

Türkiye'nin hemen hemen her kesiminde kayısı üretimi yapılabilmekle beraber üretimi yapılan kayısının yaklaşık olarak yarısı Doğu Anadolu Bölgesi'nde üretilmektedir. En önemli kayısı üretim merkezleri Malatya, Erzincan, İçel (Mut), Elazığ, Sivas, Kahramanmaraş, Kayseri ve Hatay illeridir (Fidan, 2009).

Türkiye’de Kayısı üretimi başta Malatya olmak üzere birçok ilimizde yapılabilmektedir. Üretilen bu kayısıların %10-15’lik kısmı sofralık kalan kısmı ise kurutmalık olarak değerlendirilmektedir. Bunların dışında kalan kısmı ise meyve suyu sanayinde ve işlenerek veya farklı şekillerde değerlendirilmektedir. Kayısı çekirdeğinin tatlı olanları çerez acı olanları ise ilaç ve kozmetik sanayisinde kullanılarak değerlendirilmektedir (Anonim, 2016c).

Doğu Anadolu bölgesinde üretilen yaş kayısı daha çok iç pazarlara arz edilmekle birlikte özellikle Akdeniz bölgesinde üretilen yaş kayısı daha çok dış pazarlara arz edilmektedir (Anonim, 2016c).

Türkiye’de kayısı üretim alanı verileri Çizelge 4.9’da Önemli derecede üretim yapılan illerin üretim miktarları Çizelge 4.10’da verilmektedir.

Türkiye’de toplam kayısı meyve alanı yıllar itibari ile artış göstermekle beraber 2018 yılında 1.257.559 dekar’dır. Ülke genelinde Toplam kayısı üretim miktarı yıllara göre değişmekle beraber 2018 yılında 750.000 ton üretim gerçekleşmiştir. Ağaç başına verim yıllar itibari ile değişmekle birlikte son olarak 45 kg olarak gerçekleşmiştir (Çizelge 4.9).

Çizelge 4.9. Türkiye’de kayısı üretim alanı verileri

Yıl	Toplu meyvelikleri n alanı (dekar)	Üretim(ton)	Ağaç başına ortalama verim(kg)	Meyve veren ağaç sayısı	Meyve vermeyen ağaç sayısı	Toplam ağaç sayısı
2015	1.221.598	680.000	44	15.403.543	2.282.069	17.685.522
2016	1.238.052	730.000	47	15.585.516	2.283.973	17.869.489
2017	1.250.487	985.000	62	15.949.383	2.619.121	18.568.504
2018	1.257.559	750.000	45	16.836.806	2.288.487	19.125.293

Kaynak: TÜİK, 2019

Türkiye'nin birçok ilinde kayısı üretimi yapılmaktadır. Bunların içerisinde en çok üretim kapasitesine sahip olan Malatya ilidir. Malatya'yı üretim kapasitesi bakımından Mersin, Elazığ, Iğdır ve Hatay takip etmektedir (Çizelge 4.10).

Çizelge 4.10. Türkiye'de kayısı üretiminin illere dağılımı (ton)

İl	Toplu meyveliklerin alanı(da)	Meyve veren ağaç sayısı	Üretim(ton)	Ağaç başına ortalama verim(kg)
Malatya	798.366	7.626.832	401.363	53
Mersin	71.905	1.536.387	89.300	58
Elazığ	98.192	1.080.098	51.775	48
Iğdır	34.070	256.540	36.194	141
Hatay	20.761	673.675	32.766	49

Kaynak: TÜİK, 2019

4.5.2. Türkiye Kuru Kayısı Üretimi ve İhracatı

Tek çekirdekli tarımsal ürünlerin içerisinde yer alan ve hem kuru hem de yaş olarak tüketimi yapılabilen kayısı meyvesi gittikçe yükselen üretim ve pazar payı ile diğer gıda ürünleri arasında kendine önemli bir yer bulmuştur. Özellikle kurutularak pazara arz edilen kayısı meyvesi ülkemizin en önemli ihraç ürünleri arasına girmeyi başarmıştır (Arısal, 2009).

Türkiye, Dünya kayısı üretiminde ilk sırada yer almaktadır. Özellikle kuru kayısı üretiminde, Dünya pazarını elinde bulundurmaktadır. Birçok farklı ülkede kayısı üretimi yapılmasına rağmen, yapılan bu üretimler taze olarak tüketimi gerçekleştirilmektedir. Türkiye'de ise özellikle Malatya ilinde üretimi yapılan türlerin ve iklimsel faktörlerin uygunluğundan dolayı kuru olarak değerlendirilip piyasaya bu şekilde arz edilmektedir (Atay, Öztürk, Şahin, Öztürk ve Demirtaş, 2011).

Ülkemizde kuru kayısı üretimi yıllar itibari ile değişmekle beraber ortalama 120-130 bin ton civarında kuru kayısı üretimi gerçekleşmektedir. Üretilen kuru kayısıların büyük bir çoğunluğu ihraç edilmektedir (Çizelge 4.11).

Çizelge 4.11. Türkiye'nin ülkelere göre yıllık kuru kayısı ihracat miktarı(ton)

Ülke	2014		2015		Pay (%)
	Ton	1000\$	Ton	1000\$	
ABD	10.824	50.084	9.934	50.964	16,8
Fransa	7.117	36.250	5.042	28.968	9,6
İngiltere	6.390	24.671	4.972	25.154	8,3
Rusya	6.326	17.048	5.491	12.029	4,0
Diğer	47.193	216.244	39.828	185.574	61,3
Toplam	77.850	344.297	65.267	302.689	100,0

Kaynak: T.C Ekonomi Bakanlığı, 2017

4.6. Organik Tarım

4.6.1. Organik Tarım Nedir?

İkinci Dünya Savaşından sonra gittikçe artmakta olan nüfusun gıda ihtiyaçlarını karşılamak büyük bir problem halini almış ve bu ihtiyaçların karşılanması için üretimde verimi arttıran kimyasal girdiler kullanılmıştır. Bu kimyasalların kullanımı ihtiyaçları karşılamının yanı sıra buna paralel olarak çok sayıda problemi de ortaya koymuştur. Geleneksel tarım yöntemi dışında gerçekleştirilen bu üretim şekli, ürün kalitesini, insan, hayvan ve çevre sağlığı gibi konuları ikinci plana koymuştur. Tarımsal girdi ve bilinçsiz gübre kullanımı insan sağlığını tehdit edecek ürünlerin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Kullanılan bu kimyasallar toprakta birikmekte ve canlı sağlığını olumsuz olarak etkileyip ekolojik sistemi bozmaktadır. Bu tür sonuçlar karşısında gelişmiş ülkeler başta olmak üzere birçok ülkede sorunun farkına varan üreticiler çevreye zarar vermeyen yöntemler ile toprağın verimliliğini koruyan ve insanda herhangi bir olumsuz etki bırakmayan tarımsal ürün üretmeye başlamıştır (Öztürk, 2012).

Böylelikle ortaya ekolojik dengede herhangi bir sorun yaratmayan ekolojik hayatın sürdürülebilirliğine katkı sağlayan bir üretim biçimi ortaya çıkmıştır.

Herkes tarafından doğa dostu olma özelliği ile bilinen organik tarım, İlk olarak ekolojik denge ve ekonomik olarak kendi kendine yeterliliği bir araya getirmeyi amaç edinmiş bir yaklaşımdır (Ayla, 2011).

Bu yaklaşım ekolojik dengenin oluşturulduğu, toprak prodüktivitesinin devamlılığı, hastalık ve buna neden olabilecek zararlıların denetim altına alınıp canlı devamlılığının sağlandığı, optimum kaynak kullanımının ve verimliliğin öngörüldüğü bir tarımsal üretim sistemini ifade eder (Ayla, 2011).

Organik tarımın birçok tanımı bulunmaktadır. Ancak herkesçe kabul edilen ortak bir tanıma sahip olmadığından bu tanımlar bazı tartışmalar ve anlaşmazlıkları ortaya çıkarmaktadır. Birleşik Devletler Tarım Bakanlığı (USDA) tarafından ortaya konulan bir tanımlamaya göre organik tarım, sentetik gübreler, böcek öldürücüler, büyüme düzenleyicileri ve hayvan yemi katkı maddelerinin kullanılmasını yasaklayan veya büyük ölçüde engelleyen bir üretim sistemidir (Yüceboy, 2018).

Organik tarıma yönelik tanımda bulunan Lampkin (1990) organik tarımı sürdürülebilirlik avantajlarına daha fazla vurgu yaparak, çevresel, sosyal ve ekonomik açıdan uygulanabilir bir tarımsal sistem kurmak için yenilikçi bir tarımsal yaklaşım olarak tanımlamıştır. Tarım dışı tarımsal girdilere bağımlılığın mümkün olduğunca kimyasal veya organik kökenli olup olmamasına bakılmaksızın azaltılması gerektiğini vurgulamıştır (Yüceboy, 2018).

T.C. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı'nın tanımına göre "Ekolojik tarım, üretimde kimyasal girdi kullanılmadan üretimden tüketime kadar her aşaması kontrollü ve sertifikalı tarımsal üretim biçimidir." (Ayla, 2011).

4.6.2. Organik Tarımın Amacı

Organik tarımı uluslararası alanda destekleyen bir sivil toplum örgütü olan Uluslararası Organik Tarım Hareketleri Federasyonu (IFOAM)'a göre organik üretim ve işlemenin amaçları yeterli miktarlarda yüksek kaliteli gıdalar üretmek,

tüm üretim sistemi içinde doğal döngülerle toprak, bitkiler ve hayvanlar olarak yaşam sistemleriyle uyum içerisinde çalışmak, organik üretim ve işleme sisteminin geniş sosyal ve ekolojik etkilerinin farkında olmaktır. Bunun yanı sıra girdilere mecbur kalmanın aksine yerel olarak adapte edilen kültürel, biyolojik ve mekanik yöntemler kullanarak toprağın sürdürülebilir verimliliğini ve biyolojik aktivitesini korumak ve artırmaktır. Organik tarım ve üretimde yer alan herkese rahat, güvenli ve sağlıklı bir çalışma ortamında temel ihtiyaçlarını karşılayan bir yaşam sağlamak, sosyal olarak adil ve organik olarak sorumlu üretim, işleme ve dağıtım zinciri oluşturmayı desteklemek de IFOAM'ın belirlediği organik tarım amaçları arasındadır (Yolcu, 2013).

4.6.3. Dünyada Organik Tarım

İlk olarak 1910 yıllarda Avrupa'da yapılan organik tarım 1930'larda yaygınlaşmıştır. Organik tarım ya da başka bir deyişle ekolojik tarım ilk kez

Avrupa'da ve Amerika Birleşik Devletlerin de ortaya çıkmış ve ardından diğer ülkelere yayılım göstermiştir. Organik tarımın diğer ülkelere yayılmasındaki en büyük sebepler insanların çevre ve sağlıkla ilgili endişelerinin artmasıdır (Yüceboy, 2018) .

İnsanların besin maddelerine olan ihtiyaçları zaman içinde farklılık göstermiştir. İnsanlar başlangıçta sadece karınlarını doyurmak amacıyla beslenme faaliyetinde bulunurken 1990'lı yıllara gelindiğinde sağlıklı ve çevreyle dost bir beslenme tarzının benimsemek gerektiğine inanmışlardır. Böylelikle çevreyle dost tarımsal üretim şekilleri yeniden, ancak modern teknolojiyi de kullanmak şartı ile gündeme gelmiştir. Özellikle gelişmiş sanayi toplumlarında tüketicilerin bilinçlenmesi çevre ile dost tarım sistemlerinin hayata geçirilmesini zorunlu hale getirmiş ve organik tarım yoluyla yetiştiricilik sonucu organik ürün pazarı ortaya çıkmıştır. Bugün başta ABD ve AB ülkeleri olmak üzere pek çok gelişmiş ülkede organik tarım ve diğer sürdürülebilir tarım yöntemleri teşvik edilmekte, hükümet politikaları belirlenirken dikkate alınmaktadır (Öztürk, 2012).

IFOAM 2019 yılı verilerine göre Dünya’da 69,8 milyon hektar alanda organik üretim yapılmaktadır. Okyanusya kıtası 35,9 milyon hektar alan ile 1. Sırada yer almaktadır. Okyanusya kıtasını sırayla 14,6 milyon hektar alan ile Avrupa, 8,0 milyon hektar alan ile Latin Amerika, 6,1 milyon hektar alan ile Asya, 3,2 milyon hektar alan ile kuzey Amerika, 2,1 milyon hektar alan ile Afrika kıtası takip etmektedir (IFOAM, 2019).

IFOAM 2019 yılı verilerine göre Dünya’da 2,9 milyonun üzerinde organik tarım üreticisi vardır. Bunun %80’i Asya, Afrika ve Latin Amerika’da bulunmaktadır (IFOAM, 2019).

4.6.4. Organik Tarım ile İlgili Uluslararası Kuruluşlar

Dünya’da organik tarımın işleyişinin ve devamlılığının sağlanabilmesi için küresel anlamda birçok kuruluş kurulmuştur. Bunların amacı organik tarım ürünlerinin uluslararası düzeyde kalitesinin ve standartlarının yükseltilmesidir. Bu kuruluşlardan bazıları aşağıda verilmiştir (Öztürk, 2012).

- Uluslararası Organik Tarım Federasyonu (IFOAM)
- Birleşmiş Milletler Gıda Tarım Örgütü (FAO)
- Uluslararası Ticaret Merkezi (ITC)
- Organik Ticaret Birliği (OTA)

4.6.5. Türkiye’de Organik Tarım

Türkiye’de organik tarımın başlangıcı diğer ülkelerdeki gelişim gösterme sebeplerinden farklı olarak Türkiye’ye diğer ülkelerden organik ürün talebi gelmesi sonucu organik ürünlerin üretimine başlanmıştır. Normal olarak organik tarım, yurt içindeki tüketicilerin istekleri üzerine başlamaktadır. Yabancı firmalar 1984-1985 yıllarından itibaren ihtiyaç duydukları organik ürünleri Türkiye’de anlaştıkları

çiftçilere ürettirerek elde edilen bu ürünleri Türkiye’den ithal ederek organik üretim projeleri ortaya koyacaklardır (Baysel, 2013).

Türkiye’de organik tarım politikasının sağlıklı ve doğru gelişimini sağlamak amacıyla 1992’de Ekolojik Tarım Organizasyonu Derneği (ETO) kurulmuştur. "Ekolojik Tarım Organizasyonu Derneği" (ETO) organik tarım konusunda Türkiye’de çatı görevini üstlenen, ilgili tüm kişi ve kurumları kapsayan gönüllü bir kuruluştur (Öztürk, 2012).

Dünyanın her yerinde olduğu gibi ülkemizde de organik tarım üretiminin benimsenmesin de ve çiftçilerin organik tarıma yöneltilmesinde verilen desteklerin önemi çok büyüktür. Organik tarım sektöründe ülkelerin uygulamaya koydukları teşvik politikaları sektörün gelişimi açısından önemli rol oynamaktadır. Bundan dolayı ülkemizde uygulanan teşvik politikalarının yeterliliği, organik tarım sektörünün gelişebilmesi ve uluslararası alanda rekabet gücü kazanması açısından önemlidir (Baysel, 2013).

Ülkemizde organik üretim yapan çiftçilere verilen kamu destekleri; hazine arazilerinde organik tarım, sözleşmeli üretim, düşük faizli krediler, çevre amaçlı tarımsal arazilerin korunmasına yönelik destekler, iyi tarım uygulamaları ve toprak analizi yaptırılması, hal rüsum düzenlemesine ilişkin destekler olarak sıralanabilir (Baysel, 2013).

Türkiye’nin organik üretim verilerine bakacak olursak ürün miktarı yıllar itibari ile artıp azalmaktadır. Çiftçi sayısı ise yine değişiklik göstermekle beraber yıllar itibari ile artış göstermiştir. Ekilen alan 800 bin hektarın üzerine çıktığı dönemler olmuştur (Çizelge 4.12).

Çizelge 4.12. Türkiye'nin organik üretim verileri

Yıl	Ürün sayısı	Çiftçi sayısı	Hektar	Ton
2011	225	42.460	614.618	1.659.543
2012	204	54.635	702.909	1.750.127
2013	213	60.797	769.014	1.620.387
2014	208	71.472	842.216	1.642.235
2015	197	69.967	515.268	1.829.291
2016	238	67.878	523.777	2.473.600
2017	214	75.067	543.033	2.406.606

Kaynak: TÜİK, 2019

4.7. Malatya'da Kayısının Mevcut Durumu ve Organik Tarım

4.7.1. Malatya'da Kayısının Tarihçesi

Malatya ilinde Adını Hititliler döneminde "Meyve Bahçesi" anlamına gelen "Melitue, Maldiya, Melita" kelimelerinden alan kayısının yanında birçok meyve türünün ekonomik anlamda üretimi yapılmaktadır. Armut, elma, kiraz, erik, ceviz, şeftali ve dut Malatya çiftçisinin geçimini sağladığı meyve türleridir. Ancak Malatya halkı arasında mişmiş de denilen kayısının Malatya'da ayrı bir önemi bulunmaktadır (Anonim, 2016b).

Malatya'da kayısının tarihine göz atacak olursak Malatya'da Kayısı ile ilgili ilk yazılı kayıt 1655 tarihlidir. Malatya'ya gelen Evliya Çelebi 53 bin kişinin yaşadığı şehirde 7.800 meyve bahçesi ve 7 kayısı çeşidinden bahsetmektedir. 1617-1693 yılları arasında yaşamış olan Niyazi MISRİ şiirlerinde meyve ağaçları ile donanmış aspuzu'nun cennete benzeyen çok güzel bir tabiat parçası olduğundan bahseder (Ünal, 2010).

Alman Genelkurmay Başkanlığında çalışmış olan Moltke, Osmanlı ordusuna çağdaş yöntemleri öğretmek için 1838 yılında geldiği Malatya'da: Kayısı, Ceviz, Erik, Elma, Armut ağaçlarıyla dolu Aspuzu'nun görülmemiş güzellikte bir yer olduğundan söz etmektedir (Ünal, 2010).

Malatya'nın tüccarlarından "Hacı Sadi Oğlu Mahmut NEDİM" 1923 yılında kayısıyı kükürtleyerek kurutur ve bu kurutma şeklini etrafındaki çiftçilere öğretir. Kayısının raf ömrünü uzatması ve kükürtleme ile birlikte kayısının albenisi arttığı için demir yolunun da Malatya'ya gelmesi ile kayısı ülke içinde tanınmaya başlar ve ekonomik önemi oldukça artar (Ünal, 2010).

Kayısı hakkında önemli bilgilerden bir diğeri ise 1930'lu yıllarda Malatya'da haftada bir kez yayınlanan Yeni Malatya gazetesinde bulunmaktadır. Gazetede Malatya eski belediyen başkanı Hacı Abdi Oğullarından Hasan Bey'in bahçesinde halkın Hasanbey adını verdiği kayısının bir tanesinin yaklaşık 23 dirhem, 16 tanesinin ise yaklaşık bir okka geldiğinden ve meyvenin çok gösterişli olduğundan söz edilmektedir. 1930'lu yıllarda Malatya'nın en önemli meyve alanları Horata, Derne, Hatunsuyu ve Orduzu suyunun geçtiği alanlarda bulunmaktadır. Pınarbaşı'ndan başlayıp Gündüzbey, İsmetpaşa, Kileyik, Barguzu, Tecde, Yukarı ve Aşağı Banazı, Adafı, Çarmuzu ve Eski Malatya'yı içine alan yaklaşık olarak 30 km uzunluğundaki alan meyve bahçeleri ile donanmıştır. Yine o yıllarda Derne suyu ile sulanan 60 bin dekar meyve bahçesinin büyük bölümünün kayısı bahçesi olduğu bilinmektedir (Ünal, 2010).

Ülkümen'in çalışması ile Malatya'daki meyvecilik potansiyelinin farkına varılınca Türk-Alman iş birliği ile 1937 yılında günümüzdeki Meyvecilik Araştırma Enstitüsünün yerinde "Kayısı Üretim İstasyonu" kurulur. Bu istasyon bölgedeki meyve tür ve çeşitlerinin ıslahını, yeni tarımsal tekniklerin yayımını, ucuz ve kaliteli fidan dağıtımını yaparak Malatya ilinde meyveciliğin gelişmesinde önemli bir rol almıştır. Uzun süren Çalışmalar sonucunda bölgede yeni kapama meyve bahçeleri kurulmuş, hastalık ve zararlılara karşı mücadele yaygınlaşmış, gübre ve kaliteli fidan kullanımı neticesinde üretimde büyük oranda artış ortaya çıkmıştır (Ünal, 2010).

4.7.2. Türkiye Kayısı Üretiminde Malatya'nın Yeri

Malatya, Türkiye taze kayısı üretiminin 350-400 bin tonluk üretimini tek başına sağlayarak yaklaşık %50-55'ini üretmektedir. Malatya çevresinde Elbistan (Kahramanmaraş), Baskil (Elazığ), Gölbaşı (Adıyaman), Gürün (Sivas) ilçelerinde yoğun bir şekilde kayısı üretimi yapılmakta ve üretilen kayısı Malatya piyasasına arz edilmektedir. Coğrafi olarak çok yakın olan bu bölgelerde üretilen kayısı Malatya kayısı ile büyük ölçüde aynı özellikleri taşımakta, dolayısıyla kurutmalık olarak değerlendirilmektedir (Ünal, 2010).

Kayısı üreticiliği yapılan diğer iller Erzincan, Kahramanmaraş, Kayseri, Elazığ, İçel, Konya, Ankara, Sivas, Iğdır ve Nevşehir'dir. Malatya'nın haricinde Erzincan, Elazığ, Nevşehir ve Niğde'de kurutmalık, diğer illerde ise sofralık kayısı üretimi yapılmaktadır (Ünal, 2010).

4.7.3. Malatya İçin Kayısının Ekonomik Önemi

Malatya'da ekonominin temelini çok büyük oranda kayısı sektörü oluşturmaktadır. Türkiye'de ticari anlamda üretilen kuru kayısıların çok büyük miktarı Malatya ilinde gerçekleşmektedir. Malatya'da üretimi yapılan kayısıların yaklaşık %90'ı hasat işlemi, kükürt uygulayarak veya güneşe maruz bırakılarak kurutma işlemi ve çekirdeğini çıkarma işlemleri yapıldıktan sonra Malatya ilinde bulunan çok sayıda kayısı işleme tesislerinde işlenmekte ve başta Avrupa ülkeleri olmak üzere yaklaşık olarak 150 ülkeye ihracı gerçekleşmektedir. Dünyada kuru kayısı ithalatında önde gelen ülkeler ABD, Rusya, İngiltere, Fransa ve Almanya'dır. Bu beş ülke Dünyadaki toplam kayısı ithalatının %50'sinden fazlasını gerçekleştirmektedirler (Ünal, 2010).

Malatya'da yılda yaklaşık olarak 100 bin ton kuru kayısı üretilmekte ve üretilen bu kayısıların büyük bölümü ihraç edilmektedir. Bu ihracattan yaklaşık 250-300 milyon dolar döviz getirisi elde edilmektedir. Malatya ilinde 50 civarında kayısı işleme tesisinde yaklaşık olarak 5.000 insanımız çalışmaktadır. Bunun haricinde 300 kadar esnaf ve tüccar ile 50 kadar ihracatçı da kayısı işletmeciliği ile

uğraşmaktadır. Malatya ilinde yaklaşık olarak 10 firma kayısı makineleri imalatı yapmaktadır. ÇKS verilerine göre Malatya’da yaklaşık olarak 30.000 aile kayısı yetiştiriciliği ile uğraşmakta ve yaklaşık 200.000 kişi geçimini bu sektörden temin etmektedir (Ünal, 2010).

4.7.4. Malatya Kayısını Farklı Kılan Unsurlar

Malatya ilinin Ekolojik özelliklerinden dolayı, renk, tat, koku, aroma ve kuru madde açısından dünyanın en güzel kayısıları burada üretilmektedir. Malatya’da üretilen kayııların en önemli özelliği kuru madde oranının hem ülkemizin diğer bölgelerine oranla hem de dünyanın diğer ölkelerinde üretilen kayısılarla oranla daha yüksek olmasıdır (Ünal, 2010).

Türkiye'nin diğer bölgelerinde üretilen ve dünya genelinde üretilen kayısılarının kuru madde oranı ortalama %15’dir. Malatya’da üretilen kayısıların kuru madde oranı ise ortalama %25-30’dur. Türkiye'nin diğer bölgeleri de dâhil dünya genelinde yaklaşık olarak 6-7 kg yaş kayısıdan 1 kg kuru kayısı elde edilirken, Malatya’da üretilen 3-4 kg yaş kayısıdan 1 kg kuru kayısı elde edilmektedir. Bu özelliğinden dolayı Malatya’da üretilen kayısılar kurutulmaya oldukça elverişlidir. Buna ek olarak hasat dönemi ve iklim şartları doğal kurutmaya oldukça uygun olmasından dolayı kurutma işlemi çok daha ekonomik olmaktadır. Malatya’da üretilen kayısı uygun koşullar altında muhafaza edilmesi halinde taze olarak yaklaşık 4 ay, gün kurusu olarak yaklaşık bir yıl, kükürtle kurutulması halinde ise 4 yıla kadar bozulmadan muhafaza edilebilmektedir (BİLSAM Kayısı Raporu, 2009).

4.7.5. Malatya’da Yetiştirilen Kayısı Çeşitleri

Malatya ilinde üretimi yapılan kayısı çeşitlerinin başında Hacıhaliloğlu çeşidi gelmektedir. Malatya’da üretilen kayısıların yaklaşık olarak %90 kadarını Hacıhaliloğlu çeşidi oluşturmaktadır. Son yıllarda Kabaası, Çataloğlu çeşitlerinin de oldukça yaygınlaştığı gözlenmektedir. Bunların haricinde Hasanbey, Çöloğlu,

Çataloğlu, Şekerpare ve Turfanda Malatya'nın diğer önemli kayısı çeşitleridir. Yetiştiriciliği yapılan kayısı çeşitleri içerisinde Hacıhaliloğlu, Kabaası ve Çataloğlu kurutmalığa elverişlidir. Diğer çeşitler ise sofralık tüketime daha uygun çeşitlerdir (Malatya İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2019).

Hacıhaliloğlu: Malatya'da üretimi yapılan kayısı çeşitleri içerisinde En önemli kurutmalık kayısı çeşididir. Malatya ilindeki toplam Kayısı ağacı varlığının yaklaşık olarak %73'ünü tek başına bu çeşit oluşturmaktadır. Bu çeşit Malatya'da 1900'lü yılların başlarında Hacıhaliloğlu çiftliğinde bir seleksiyon sonucu bulunmuştur. Ağaçları genellikle yüksek boylu, dik, dalları yayvan olan bu tür çok kuvvetli ve çok çabuk büyür. Kuvvetli ve yeterli miktarda sulanan topraklarda her yıl düzenli olarak ürün vermektedir (Ünal, 2010).

Hacıhaliloğlu kayısı çeşidinin içerisinde meyve rengi, şekli, ağırlığı, SÇKM miktarı ve ağaç verimi bakımından birçok tür bulunmaktadır. Malatya Meyvecilik Araştırma Enstitüsü tarafından yürütülen "Hacıhaliloğlu çeşidine Klon seleksiyonu" çalışmasıyla kaliteli Klonlar seçilmeye çalışılmaktadır (Anonim, 2016b).

Hacıhaliloğlu kayısı çeşidinin Çekirdeklerinden oldukça kuvvetli ve homojen çöğürler elde edilmektedir. Bu kayısı çeşidinin çekirdeğinden yetişen ağaçlara halk arasında "yeğen" denilmektedir. Yeğenin çekirdekleri tatlı, meyvesi ise Hacıhaliloğlu çeşidine benzemektedir. SÇKM miktarı Hacıhaliloğlu çeşidine göre düşüktür (BİLSAM Kayısı Raporu, 2009).

Hasanbey: Hasanbey kayısı çeşidi Malatya'nın eski belediye başkanlarından Hasan Derinkök'ün bahçesinde bulunan ve Malatya'nın en önemli sofralık kayısı çeşitlerinden biridir. Hasanbey kayısı çeşidinin SÇKM miktarı %18-22 civarında ve oldukça yüksek olmasından dolayı ilk olarak kurutularak değerlendirilmektedir. Sonraları çeşidin turfanda yetişiyor oluşu, gösterişli olması ve yola dayanıklılığının fazla olmasından dolayı daha çok sofralık tüketimi sağlanmıştır (Ünal, 2010).

Hasanbey kayısı çeşidinin Ağaç şekli yayvan olup ağaç kuvvetli büyüme göstermektedir. Dalları aşağı doğru sarkıktır. Çeşidin verimliliği orta düzeydedir. Meyve oldukça iri, kalp şeklinde ve meyve eti sert dokulu ve oldukça tatlıdır. Çeşidin meyve kabuk ve et rengi sarıdır. Çekirdek uzun-oval, tatlı ve meyve etine yapışık değildir. Hasanbey Meyvesinin gösterişli ve yola dayanıklılığının iyi olmasından dolayı sofralık olarak tüketim için oldukça elverişlidir (Aslan, 2013).

Kabaaşı: Kabaaşı kayısı çeşidi 1970’li yıllarda Malatya’da yapılan bir seleksiyon çalışması sonucu bulunmuş bir kayısı çeşididir. Son yıllarda bu çeşit Malatya ve çevresinde yaygın bir şekilde yetiştirilmeye başlanmış, Malatya’da yetiştirilen kayısların içinde ağaç sayısı bakımından Hacıhaliloğlu çeşidinden sonra ikinci sırayı almıştır. Kabaaşı kayısı çeşidinin Ağaçları orta büyüklükte ve diktir. Ağaçlar oldukça kuvvetli gelişim gösterir. Çeşidin verimliliği orta düzeydedir. Kabaaşı Meyvesi orta irilikte ve 30-35 g ağırlığındadır. Çeşidin SÇKM miktarı %24-26’dır. Çeşidin meyve eti sert dokuludur. Çekirdek şekli ise oval, 1,9-2,4 g ağırlığında, tatlı ve meyve etine yapışık değildir (Uçar, 2011).

Soğancı: Soğancı kayısı çeşidi Malatya Meyvecilik Araştırma Enstitüsü tarafından yapılan bir seleksiyon çalışması sonucu merkeze bağlı Tecde köyünde Tosunoğlu ailesinin bahçesinde bulunmuştur. Çeşidin Ağaçları iri yapılı, dik ve yayvan şekillidir. Ağacın verimi orta derecededir. Çeşidin meyveleri 28-38 g ağırlığında, yuvarlak şekilli ve meyve kabuk ve et rengi sarıdır. Çeşidin SÇKM miktarı %23-26’dır. Meyve eti sert dokuludur. Çekirdek yuvarlak şekilli ve meyve etine yarı yapışıktır (Ünal, 2010).

Çataloğlu: Çataloğlu kayısı çeşidi Malatya’nın en önemli kurutmalık kayısı çeşitlerindendir. Çataloğlu kayısı ağacı Dik-yayvan ağaç yapısına sahiptir. Ağaçları oldukça verimlidir. Çeşidin meyveleri orta irilikte olup 25–35 g ağırlığında gelmektedir, SÇKM miktarı %24-28, PH 4,5-4,9 ve toplam asitlik %0.10-0.25 arasında değişir (BİLSAM Kayısı Raporu, 2009).

4.7.6. Malatya’da Organik Tarım

Malatya ilinde başta kayısı olmak üzere elma, dut, badem, buğday, arpa ve nohut da organik tarımı yapılan ürünlerdir. 2016 yılında 897 çiftçi organik tarım uygulaması yapmıştır (T.C Tarım ve Orman Bakanlığı, 2019).

Dünya kuru kayısı pazarının yaklaşık olarak %80’ini elinde tutan bu şehirde, organik tarımın başlangıcı ve gelişmesi de bu meyve ile gerçekleşmiştir (Aslan, 2013).

Malatya’da birçok bitkisel ürünün organik üretimi yapılmaktadır. Bu ürünlerin içerisinde kayısı 2018 yılı verileri göz önüne alınarak 51 bin tonluk üretim potansiyeli ile 1. Sırada yer almaktadır (Çizelge 4.13).

Çizelge 4.13. Malatya ili organik tarım verileri

Ürün adı	Üretim miktarı(ton)
Kayısı	51.151,5
Buğday	1.375,8
Nohut	428,7
Arpa	394,0
Dut	230,0
Elma	212,9

Kaynak: T.C Tarım ve Orman Bakanlığı, 2018

4.7.7. Malatya’da Organik Kayısı Üretimi

Malatya’da son yıllarda organik kayısı yetiştiriciliği büyük ölçüde artış göstermiştir. İl Tarım ve Orman Müdürlüğü 2019 verilerine göre 1.061 üretici 69.426 dekar alanda organik kayısı üretimi yapmaktadır. 2018 yılında 51 bin ton organik kayısı üretimi gerçekleştirilmiştir (Malatya İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2019)

4.8. Anketlerden Elde Edilen Bulgular

4.8.1. İncelenen İşletmelerin Demografik Özellikleri

İncelenen işletmelerde üreticinin yaşı, aile birey sayısı, medeni durumu, eğitim durumu, aylık geliri ve yetiştiricilik deneyimleri işletme genişlik gruplarına göre çizelge 4.14, 4.15, 4.16 ve 4.17’de ortaya konulmuştur.

İncelenen işletmelerdeki üreticilerin yaş ortalamaları arazi büyüklüğü 0-30 dekar olan işletmelerde 46,2, 31-50 dekar olan işletmelerde 53,5, 51 dekar ve üzeri olan işletmelerde 58,2 ve işletmelerin tamamındaki üreticilerin yaş ortalaması ise 53,5’dir. Hane halkı genişliği ortalamaları arazi büyüklüğü 0-30 dekar olan işletmelerde 4,4, 31-50 dekar olan işletmelerde 4,6, 51 dekar ve üzeri olan işletmelerde 4,9 ve incelenen işletmelerin tamamında ise hane halkı genişliğinin ortalaması ise 4,6’dur (Çizelge 4.14).

Çizelge 4.14. İşletme gruplarına göre yaş ve hane halkı sayısı

	İşletme Genişlik Grupları (da)			
	0-30	31-50	51+	Ortalama
Yaş ortalaması	46,2	53,5	58,2	53,5
Hane halkı genişliği	4,4	4,6	4,9	4,6

İncelenen işletmelerdeki üreticilerin %96,8 i evli, %3,2’si ise bekdir. Eğitim durumları ise %14,5’i okur-yazar, %43,5’i ilköğretim mezunu, %37,1’i lise mezunu ve %4,8’i üniversite mezunudur (Çizelge 4.15).

Çizelge 4.15. İşletme gruplarına göre medeni durum ve eğitim durumu

		İşletme Genişlik Grupları (da)							
		0-30	%	31-50	%	51+	%	Toplam	%
Medeni Durum	Evli	14	22.6	22	35.5	24	38.7	60	96.8
	Bekar	2	3.2	0	0.0	0	0.0	2	3.2
	Toplam	16	25.8	22	35.5	24	38.7	62	100.0
Eğitim Durumu	Okur-yazar	2	3.2	4	6.5	3	4.8	9	14.5
	İlköğretim	4	6.5	8	12.9	15	24.2	27	43.5
	Lise	9	14.5	9	14.5	5	8.1	23	37.1
	Üniversite	1	1.6	1	1.6	1	1.6	3	4.8
	Toplam	16	25.8	22	35.5	24	38.7	62	100.0

Üreticilerin %66,1'inin aylık geliri 3.000 TL ve üzeri olarak saptanmıştır geri kalan %33,9'unun aylık gelirleri ise 3.000 TL ve 0-1.500 TL değerleri arasında değişkenlik göstermektedir (Çizelge 4.16).

Üreticilerin %79'u sadece çiftçilik yaparken %21'i tarım dışında başka bir iş ile de uğraşmaktadır. Üreticilerin sadece tarımsal faaliyetlerden aylık gelirleri %50'sinin 3.000 TL ve üzeri olmakla beraber diğer %50'lik kısmın gelirleri 3.000 TL ve 0-1.500 TL arasında değişmektedir (Çizelge 4.16).

Tarım dışında başka işlerle uğraşanların bu işlerden %30,8'inin 0-1.500 TL, %23,1'inin 1.500-2.000 TL, %38,5'inin 2.000-2.500 TL ve %7,7'sinin 2.500-3.000 TL gelir elde ettiği görülmektedir (Çizelge 4.16).

Çizelge 4.16. İşletme gruplarına göre aylık gelir durumu

		İşletme Genişlik Grupları (da)							
		0-30	%	31-50	%	51+	%	Toplam	%
Aylık Gelir (TL)	0-1500	3	4.8	1	1.6	0	0.0	4	6.5
	1500-2000	1	1.6	1	1.6	0	0.0	2	3.2
	2000-2500	4	6.5	4	6.5	2	3.2	10	16.1
	2500-3000	1	1.6	4	6.5	0	0.0	5	8.1
	3000 ve üzeri	7	11.3	12	19.4	22	35.5	41	66.1
	Toplam	16	25.8	22	35.5	24	38.7	62	100.0
Tarım dışı bir işiniz var mı?	Evet	7	11.3	4	6.5	2	3.2	13	21.0
	Hayır	9	14.5	18	29.0	22	35.5	49	79.0
	Toplam	16	25.8	22	35.5	24	38.7	62	100.0
Tarımdan elde edilen aylık gelir (TL)	0-1500	4	6.5	2	3.2	0	0.0	6	9.7
	1500-2000	5	8.1	2	3.2	0	0.0	7	11.3
	2000-2500	5	8.1	5	8.1	1	1.6	11	17.7
	2500-3000	1	1.6	5	8.1	1	1.6	7	11.3
	3000 ve üzeri	1	1.6	8	12.9	22	35.5	31	50.0
	Toplam	16	25.8	22	35.5	24	38.7	62	100.0
Tarım dışı aylık gelir (TL)	0-1500	3	23.1	0	0.0	1	7.7	4	30.8
	1500-2000	2	15.4	1	7.7	0	0.0	3	23.1
	2000-2500	2	15.4	3	23.1	0	0.0	5	38.5
	2500-3000	1	7.7	0	0.0	0	0.0	1	7.7
	Toplam	8	61.5	4	30.8	1	7.7	13	100.0

Üreticilerin çiftçilik deneyimlerini ortaya koyabilmek için yöneltilen sorularda üreticilerin %4,8'inin 5-10 yıl, %17,7'sinin 10-20 yıl, %30,6'sının 20-30 yıl ve %46,8'inin 30 ve üzeri yıl çiftçilik yaptıkları belirlenmiştir. Ayrıca,

%3,2'sinin 1-5 yıl, %16,1'inin 5-10 yıl, %46,8'inin 10-20 yıl, %32,3'ünün 20-30 yıl ve %1,6'sının ise 30 ve üzeri yıl organik kayısı yetiştiriciliği yaptığı tespit edilmiştir (Çizelge 4.17).

Çizelge 4.17. Üreticilerin çiftçilik ve organik deneyimleri

		İşletme Genişlik Grupları (da)							
		0-30	%	31-50	%	51+	%	Toplam	%
Kaç yıldır çiftçilik yapmaktasınız? (Yıl)	5-10	2	3.2	1	1.6	0	0.0	3	4.8
	10-20	6	9.7	3	4.8	2	3.2	11	17.7
	20-30	6	9.7	8	12.9	5	8.1	19	30.6
	30 ve üzeri	2	3.2	10	16.1	17	27.4	29	46.8
	Toplam	16	25.8	22	35.5	24	38.7	62	100.0
Kaç yıldır organik kayısı yetiştiriciliği yapmaktasınız? (Yıl)	1-5	1	1.6	1	1.6	0	0.0	2	3.2
	5-10	4	6.5	5	8.1	1	1.6	10	16.1
	10-20	9	14.5	12	19.4	8	12.9	29	46.8
	20-30	2	3.2	3	4.8	15	24.2	20	32.3
	30 ve üzeri	0	0.0	1	1.6	0	0.0	1	1.6
	Toplam	16	25.8	22	35.5	24	38.7	62	100.0

İncelenen işletmelerin %25,8'i 0-30 dekar büyüklüğündeki işletme grubunda, %35,5'i 31-50 dekar büyüklüğündeki işletme grubunda ve %38,7'si 51 dekar ve üzeri büyüklükteki işletme grubunda yer almaktadır. İşletme genişlik gruplarına göre toplam arazi alanı, toplam kayısı alanı, toplam ağaç sayısı ve ağaçların yaşı ortalama olarak aşağıdaki çizelge 4.18'de verilmiştir.

İncelenen işletmelerde üreticilerin ortalama arazi varlıkları 0-30 dekar araziye sahip işletme grubunda 22,4 dekar, 31-50 dekar araziye sahip işletme gruplarında 39 dekar, 51 dekar ve üzeri araziye sahip işletmelerde 98,9 dekar'dır. Tüm işletmelerin ortalama arazi varlığı 57,9 dekardır (Çizelge 4.18).

İşletmelerin ortalama kayısı yetiştiriciliği yaptıkları alanları 0-30 dekar araziye sahip işletme grubunda 14,6 dekar, 31-50 dekar araziye sahip işletme

gruplarında 25,1 dekar, 51 dekar ve üzeri araziye sahip işletmelerde ise 74,7 dekar'dır. Tüm işletmelerin ortalama kayısı alanı 41,6 dekardır (Çizelge 4.18).

İşletmelerin sahip oldukları kayısı ağacı sayısı 0-30 dekar araziye sahip işletme grubunda 136,2 adet, 31-50 dekar araziye sahip işletme gruplarında 244 adet, 51 dekar ve üzeri araziye sahip işletmelerde 717,7 adet ortalama ağaca sahiptirler. Tüm işletmelerin ortalama ağaç varlıkları 399,6 adettir. Bu bilgiler göz önünde bulundurularak dekar başına ortalama 9-10 ağaç düşmektedir (Çizelge 4.18).

İşletmelerde ki ağaçların yaşları 0-30 dekar araziye sahip işletme grubunda 14,2 yaşında, 31-50 dekar araziye sahip işletme gruplarında 14,7 yaşında, 51 dekar ve üzeri araziye sahip işletmelerde 16,9 yaşındadır. Tüm işletmelerde bulunan ağaçların yaş ortalaması ise 15,4'dir (Çizelge 4.18).

Çizelge 4.18. İşletmelerin genişliklerine göre arazi ve ağaç varlığı

	İşletme Genişlik Grupları (da)			
	0-30	31-50	51+	Ortalama
Ortalama arazi varlığı (da)	22,4	39,0	98,9	57,9
Ortalama kayısı alanı (da)	14,6	25,1	74,7	41,6
Ortalama ağaç sayısı	136,2	244,0	717,7	399,6
Ağaçların yaşı	14,2	14,7	16,9	15,4

4.8.2. İşletmelerin İşgücü Durumu ve İş Gücü Kullanımları

Kayısı hasadı arazi büyüklüklerine göre değişmekle beraber bir işletmede ortalama 20-30 gün kadar yoğun bir işçilik isteyen bir süreçtir. İncelenen işletmelerin aile işgücü durumları ve iş gücü kullanım verileri işletme genişlik gruplarına göre ayrı ayrı olarak ortalamaları aşağıdaki çizelge 4.19'da verilmiştir.

İncelenen işletmelerin aile işgücü durumları 0-30 dekar araziye sahip işletmelerde 3,1 kişi, 31-50 dekar araziye sahip işletmelerde 3,5 kişi ve 51 dekar ve üzeri araziye sahip işletmelerde 3,8 kişi işgücü mevcuttur. Tüm işletmelerin aile işgücü ortalaması 3,5 kişi olarak hesaplanmıştır (Çizelge 4.19).

İncelenen işletmelerde kullanılan aile işgücü durumları 0-30 dekar araziye sahip işletmelerde 2,1 kişi, 31-50 dekar araziye sahip işletmelerde 2,3 kişi ve 51 dekar ve üzeri araziye sahip işletmelerde 2,3 kişi işgücü mevcuttur. Tüm işletmelerde kullanılan aile işgücü ortalaması 2,2 kişi olarak hesaplanmıştır (Çizelge 4.19).

İncelenen işletmelerde kullanılan geçici yabancı işgücü durumları 0-30 dekar araziye sahip işletmelerde 12,2 kişi, 31-50 dekar araziye sahip işletmelerde 16,5 kişi ve 51 dekar ve üzeri araziye sahip işletmelerde 31,2 kişi işgücü mevcuttur. Tüm işletmelerde kullanılan yabancı işgücü ortalaması 21,1 kişi olarak hesaplanmıştır (Çizelge 4.19).

İncelenen işletmelerde kullanılan toplam işgücü durumları 0-30 dekar araziye sahip işletmelerde 14,3 kişi, 31-50 dekar araziye sahip işletmelerde 18,9 kişi ve 51 dekar ve üzeri dekar araziye sahip işletmelerde 33,5 kişi işgücü mevcuttur. Tüm işletmelerde toplam işgücü ortalaması 23,4 kişi olarak hesaplanmıştır (Çizelge 4.19).

Çizelge 4.19'da görüldüğü gibi işletmelerde iş gücünün %9,8'i aile işgücünden ve %90,2'si mevsimlik yabancı işgücünden karşılanmaktadır.

Çizelge 4.19. İşletmelerdeki iş gücü durumu ve işgücü kullanımı verileri (kişi)

	İşletme Genişlik Grupları (da)			
	0-30	31-50	51+	Ortalama
İşletmenin aile işgücü durumu	3,1	3,5	3,8	3,5
İşletmede kullanılan aile işgücü	2,1	2,3	2,3	2,2
İşletmede kullanılan geçici yabancı işgücü	12,2	16,5	31,2	21,1
İşletmede kullanılan toplam işgücü	14,3	18,9	33,5	23,4

4.8.3. İşletmelerde Kullanılan Kayısı Çeşidi ve Fidan Seçimine Ait Veriler

İncelenen işletmelerde Hacıhalil, Kabaası ve Çataloğlu olarak 3 farklı kayısı çeşidinin üretimi yapılmaktadır. Üretimi yapılan bu çeşitler aynı bahçede üretilmektedir. Fidan seçimlerinde farklı kriterleri göz önüne almaktadırlar. (Çizelge 4.20)

İncelenen işletmelerde Hacıhalil kayısı çeşidi %58,1'lik, Kabaası kayısı çeşidi %30,6'lık ve Çataloğlu kayısı çeşidi %11,3'lük bir paya sahiptir. Üreticilerin %93,5'i sertifikalı fidan olmasını, %1,6'sı fidanın yaşını, %3,2'si gövdenin durumunu ve %1,6'sı bütün kriterleri göz önünde bulundurmaktadır (Çizelge 4.20).

İşletmelerdeki üreticilerin "araziniz olsa yeniden kayısı diker misiniz" sorusuna %66,3'lük kısmı evet cevabını verirken %33,9'luk kısmı hayır cevabını vermiştir (Çizelge 4.20).

Çizelge 4.20. İşletmelerde kullanılan kayısı çeşidi ve fidan seçim kriterleri

		İşletme Genişlik Grupları (da)							
		0-30	%	31-50	%	51+	%	Toplam	%
İşletmede kullanılan çeşit	Hacıhalil	9	14.5	13	21.0	14	22.6	36	58.1
	Kabaası	6	9.7	6	9.7	7	11.3	19	30.6
	Çataloğlu	1	1.6	3	4.8	3	4.8	7	11.3
	Toplam	16	25.8	22	35.5	24	38.7	62	100.0
Fidan seçiminde hangi kriterleri göz önüne alıyorsunuz.	Sertifikalı fidan	15	24.2	20	32.3	23	37.1	58	93.5
	Fidanın yaşı	1	1.6	0	0.0	0	0.0	1	1.6
	Gövdenin durumu	0	0.0	1	1.6	1	1.6	2	3.2
	Hepsi	0	0.0	1	1.6	0	0.0	1	1.6
	Toplam	16	25.8	22	35.5	24	38.7	62	100.0
Araziniz olsa yeniden kayısı diker misiniz?	Evet	11	17.7	18	29.0	12	19.4	41	66.1
	Hayır	5	8.1	4	6.5	12	19.4	21	33.9
	Toplam	16	25.8	22	35.5	24	38.7	62	100.0

4.8.4. Üreticilerin Gübreleme ve İlaçlamaya Ait Verileri

İncelenen işletmelerde organik kayısı üretimi yapıldığı için kimyasal gübre kullanılmamaktadır ve ağaçların için gerekli besin elementlerini hayvansal gübreler kullanarak karşılamaktadır. Üreticiler hastalık ve zararlılar ile mücadelede organik üretimin kapsamına uygun ilaçları kullanmaktadırlar.

İncelenen işletmelerde üreticilerin %66,1'i toprak tahlili yaptırırken %33,9'u toprak tahlili yaptırmamaktadır. Ağaçlara verilecek gübre miktarını belirlemede %71'i kendisinin karar verdiğini, %6,5'i arkadaş ve komşulara, %22,6'sı ise tarım ilçe müdürlüğüne danışmaktadır. Gübre alım şekillerini %43,5'i peşin geri kalan %56,5' ise vadeli olarak belirtmiştir (Çizelge 4.21).

Çizelge 4.21. Üreticilerin toprak tahlili ve gübre kullanım verileri

		İşletme Genişlik Grupları (da)							
		0-30	%	31-50	%	51+	%	Toplam	%
Toprak tahlili yaptırıyor musunuz	Evet	10	16.1	19	30.6	12	19.4	41	66.1
	Hayır	6	9.7	3	4.8	12	19.4	21	33.9
	Toplam	16	25.8	22	35.5	24	38.7	62	100.0
Gübre miktarına nasıl karar Veriyorsunuz?	Kendim	12	19.4	16	25.8	16	25.8	44	71.0
	Arkadaşlar	0	0.0	2	3.2	2	3.2	4	6.5
	Tarım ilçe	4	6.5	4	6.5	6	9.7	14	22.6
	Toplam	16	25.8	22	35.5	24	38.7	62	100.0
Gübre alım şekli	Peşin	6	9.7	10	16.1	11	17.7	27	43.5
	Vadeli	10	16.1	12	19.4	13	21.0	35	56.5
	Toplam	16	25.8	22	35.5	24	38.7	62	100.0

Üreticiler Organik kayısı üretiminde etkilendikleri en önemli hastalıkları %29'u monilya hastalığı, %56,5'i yaprakdelen(çil) hastalığı, %3,2'si zamk hastalığı, %6,4'ü güneş yanıklığı ve 4,8'i yaprak bitleri olduğunu belirtmişlerdir (Çizelge 4.22).

Organik kayısı için gerekli organik ilaçları üreticilerin %93,5'i zirai ilaç bayisinden, %4,8'i anlaşmalı firmadan ve %1,6'sı kooperatiflerden temin etmektedir. İlaçlar üreticilerin %67,7'sine göre etkili olmakta geri kalan %32,3'üne göre etkili olmamaktadır (Çizelge 4.22).

Çizelge 4.22. Üreticilerin karşılaştıkları hastalıklar ve ilaç kullanımları

		İşletme Genişlik Grupları (da)							
		0-30	%	31-50	%	51+	%	Toplam	%
En çok etkilenilen hastalıklar	Monilya	4	6.5	5	8.1	9	14.5	18	29.0
	Yaprakdele n (çil)	11	17.7	14	22.6	10	16.1	35	56.5
	Zamk hastalığı	0	0.0	0	0.0	2	3.2	2	3.2
	Güneş yanıklığı	1	1.6	1	1.6	1	1.6	4	6.4
	Yaprak bitleri	0	0.0	1	1.6	2	3.2	3	4.8
	Toplam	16	25.8	22	35.5	24	38.7	62	100.0
İlaçları nerden temin ediyorsunuz	Zirai ilaç bayi	15	24.2	20	32.3	23	37.1	58	93.5
	Anlaşmalı firma	1	1.6	1	1.6	1	1.6	3	4.8
	Kooperatif	0	0.0	1	1.6	0	0.0	1	1.6
	Toplam	16	25.8	22	35.5	24	38.7	62	100.0
İlaçlar etkili oluyor mu?	Evet	11	17.7	18	29.0	13	21.0	42	67.7
	Hayır	5	8.1	4	6.5	11	17.7	20	32.3
	Toplam	16	25.8	22	35.5	24	38.7	62	100.0

4.8.5. Organik Kayısı Hasat ve Organik Kuru Kayısı Üretim Dönemi

Kayısı hasat dönemi tüm il genelinde 60 gün kadar sürmektedir. Organik Kayısıların bir yandan ağaçtan hasadı yapılırken bir yandan da kurutma işlemleri yapılmaktadır ve bu yüzden bu dönemde bölgeye işgücünü karşılamak için çok sayıda mevsimlik işçi gelmektedir. Organik Kayısı Kurutma işlemi buna uygun şekilde yapılmış olan fileler üzerinde yere serilip güneşe maruz bırakılarak gerçekleştirilmektedir. Çizelge 4.23, 4.24 ve 4.25’de kayısı hasadına ve kurutma sırasında meydana gelen fire durumuna ait bilgiler işletme genişlik gruplarına göre ayrıntılı olarak verilmiştir.

İncelenen işletmelerde organik kayısı üretimi yapan işletmelerin %17,7'si dalları silkme yolu ile hasat işlemini gerçekleştirirken, %82,3'ü uzun sopalar ile dalları kırarak kayısı hasadını yapmaktadır (Çizelge 4.23).

Hasat zamanının belirlenmesinde üreticilerin %72,6'sı meyve etinin sulanması, %6,5'i meyve uç kısmının yumuşaması, %1,6'sı çekirdeğin etten ayrılması ve %19,4'ü meyvenin rengine ulaşması dönemlerini göz önüne almaktadır. Üreticilerin %95,2'si kayısı hasadına temmuz ayında başlarken geri kalan %4,8'i ağustos ayında başlamaktadır (Çizelge 4.23).

İncelenen işletmelerde üreticinin verdiği bilgiler doğrultusunda kuru kayısı üretiminde fire oranı 0-30 dekar işletme gruplarında %73,4, 31-50 dekar işletme gruplarında 73,6, 51 ve üzeri dekar işletme gruplarında 73,9'dır. Tüm işletmeler göz önüne alındığında ortalama fire oranı %73,7 olarak hesaplanmıştır (Çizelge 4.24).

Bu değerler göz önüne alındığında yaklaşık olarak üretilen her 4 kg organik yaş kayısıdan 1 kg organik kuru kayısı elde edilmektedir.

Çizelge 4.23. Organik kayısı hasat verileri

		İşletme Genişlik Grupları (da)							
		0-30	%	31-50	%	51+	%	Toplam	%
Organik kayısı hasat yöntemi	Dalları silkme	2	3.2	6	9.7	3	4.8	11	17.7
	Dalları çırpma	14	22.6	16	25.8	21	33.9	51	82.3
	Toplam	16	25.8	22	35.5	24	38.7	62	100.0
Hasat zamanına nasıl karar veriliyor	Meyve etinin sulanması	12	19.4	17	27.4	16	25.8	45	72.6
	Uç kısmının yumuşaması	0	0.0	2	3.2	2	3.2	4	6.5
	Çekirdeğin etten ayrılması	0	0.0	0	0.0	1	1.6	1	1.6
	Rengine ulaşması	4	6.5	3	4.8	5	8.1	12	19.4
	Toplam	16	25.8	22	35.5	24	38.7	62	100.0
Hasat hangi ayda yapılıyor	Temmuz	16	25.8	21	33.9	22	35.5	59	95.2
	Ağustos	0	0.0	1	1.6	2	3.2	3	4.8
	Toplam	16	25.8	22	35.5	24	38.7	62	100.0

Çizelge 4.24. Kuru kayısı üretiminde fire oranı

	İşletme Genişlik Grupları (da)			
	0-30	31-50	51+	Ortalama
Kuru kayısı üretiminde fire oranı (%)	73,4	73,6	73,9	73,7

İncelenen işletmelerde üreticiler firenin sebebi olarak %27'4'lük pay ile mevsim koşullarını, %21'lik pay ile hava sıcaklığını, %29'luk pay ile meyve sıklığını ve %22,6'lık pay ile toprağın mineral durumu göstermişlerdir (Çizelge 4.25).

Çizelge 4.25. Firenin sebebine ilişkin veriler

		İşletme Genişlik Grupları (da)							
		0-30	%	31-50	%	51+	%	Toplam	%
Firenin sebebi nedir	Mevsim koşulları	5	8.1	6	9.7	6	9.7	17	27.4
	Hava sıcaklığı	2	3.2	4	6.5	7	11.3	13	21.0
	Meyve sıklığı	6	9.7	6	9.7	5	8.1	18	29.0
	Toprağın mineral durumu	3	4.8	6	9.7	5	8.1	14	22.6
	Toplam	16	25.8	22	35.5	24	38.7	62	100.0

4.8.6. Tesis Dönemi Masrafları Verileri

Tesis dönemi masrafları bahçe kurulurken yapılan masrafların bütünüdür. Tesis dönemi masraflarını toprak işleme ve dikim masrafı, bakım masrafı ve çeşitli girdiler oluşturmaktadır.

İncelenen işletmelerdeki üreticilerden alınan bilgilere göre bugün kurulacak bir bahçenin tesis dönemi masrafları aşağıdaki çizelge 4.26'da işletme gruplarına göre ayrı ayrı ortalamaları alınarak verilmiştir.

İncelenen işletmelerdeki üreticilerin verdiği bilgiler doğrultusunda 0-30 dekar araziye sahip işletme sahiplerine göre; toprak işleme ve dikim masrafı 325 TL/da, bakım masrafı 275 TL/da, çeşitli girdiler 240,6 TL/da ve toplam masraf 840 TL/da'dır. 31-50 dekar araziye sahip işletme sahiplerine göre; toprak işleme ve dikim masrafı 309 TL/da, bakım masrafı 238,6 TL/da, çeşitli girdiler 243,1 TL/da ve toplam masraf 788,6 TL/da'dır. 51 dekar ve üzeri araziye sahip işletme sahiplerine göre; toprak işleme ve dikim masrafı 323 TL/da, bakım masrafı 235,4 TL/da, çeşitli girdiler 228,1 TL/da ve toplam masraf 786,4 TL/da'dır. Tüm işletmeler göz önüne alındığında ise toprak işleme ve dikim masrafı 318,5 TL/da, bakım masrafı 246,7 TL/da, çeşitli girdiler 236,6 TL/da ve toplam masraf 801,2 TL/da'dır (Çizelge 4.26).

Çizelge 4.26. Tesis dönemi masraflarına ait veriler

	İşletme Genişlik Grupları (da)			
	0-30	31-50	51+	Ortalama
Toprak işleme ve dikim masrafı (TL/da)	325,0	309,0	323,0	318,5
Bakım masrafı (TL/da)	275,0	238,6	235,4	246,7
Çeşitli girdiler (TL/da)	240,6	243,1	228,1	236,6
Toplam masraf (TL/da)	840,6	788,6	786,4	801,2

4.8.7. Üretim Dönemi Masraflarına Ait Veriler

Üretim dönemi masrafları 1 yıl içerisinde ki üretim dönemi boyunca yapılan masrafların bütünüdür. Bu masrafların birçoğu sabit masraflar olmakla beraber birçoğu da üretim dönemine göre farklılık göstermektedir.

İncelenen işletmelerde üreticilerin verdiği bilgiler doğrultusunda ortalama toplam üretim maliyetleri 0-30 dekar araziye sahip işletmelerde 33.443,7 TL, 31-50 dekar araziye sahip işletmelerde 52.122,7 TL, 51 dekar ve üzeri araziye sahip işletmelerde 121.308,3 TL, Tüm işletmeler göz önüne alındığında ise 74.083,8 TL'dir (Çizelge 4.27).

İşletmelerin dekar başına maliyetleri tüm işletmeler göz önüne alındığında ortalama arazi varlıklarına göre 1.279,4 TL/da ve ortalama kayısı alanlarına göre 1.780,8 TL/da olarak hesaplanmıştır (Çizelge 4.27).

Çizelge 4.27. Üretim masraflarına ait veriler

	İşletme Genişlik Grupları (da)			
	0-30	31-50	51+	Ortalama
Bakım maliyeti (TL)	2.781,2	3.636,3	9.125,0	5.540,3
Gübre maliyeti (TL)	3.531,2	7.840,9	11.416,6	8.112,9
İlaç maliyeti (TL)	3.656,2	5.704,5	12.416,6	7.774,1
Sulama maliyeti (TL)	2.625,0	4.022,7	8.458,3	5.379,0
İşçilik maliyeti (TL)	16.187,5	27.772,7	67.375,0	40.112,9
Depolama maliyeti (TL)	1.034,3	1.213,6	2.158,3	1.533,0
Kurutma maliyeti (TL)	1.115,6	972,7	1.695,8	1.289,5
Diğer değişken maliyetler (TL)	2.512,5	3.413,6	8.945,8	5.322,5
(A) Toplam maliyet (TL)	33.443,7	52.122,7	121.308,3	74.083,8
(B) Ortalama arazi varlığı (da)	22,4	39,0	98,9	57,9
(C) Ortalama kayısı alanı (da)	14,6	25,1	74,7	41,6
(A/B) Dekara Maliyet (TL/da)	1.492,9	1.3336,4	1.226,57	1.279,4
(A/C) Dekara Maliyet (TL/da)	2.290,6	2.076,5	1.623,9	1.780,8

4.8.8. Üreticilerin Organik Kayısı Üretim Miktarı ve Gelir Verileri

İşletmelerde yaş kayısı üretimi organik üretim şekilde yapılmaktadır. Üretilen bu organik yaş kayısıların hem yaş tüketim pazarının yeterli olmayışı hem dayanıklılığının az oluşundan dolayı elde edilen bu organik yaş kayısılar sadece güneşe maruz bırakılarak organik bir şekilde kurutulmakta ve organik kuru kayısı elde edilmektedir.

İncelenen işletmelerde üreticilerden alınan bilgilere göre tüm işletmeler göz önüne alındığında üreticilerin ortalama yaş kayısı üretim miktarı 52.354,8 kg, kuru kayısı üretim miktarı 13.154,8 kg, kayısı çekirdeği üretim miktarı 3.295,1 kg, ortalama toplam GSÜD 157.960,5 TL ve ortalama mutlak kar ise 83.876,6 TL olarak hesaplanmıştır (Çizelge 4.28).

İşletmelerin dekar başına mutlak kârları işletmelerin ortalama arazi varlıklarına göre 1.448,6 TL/da ve ortalama kayısı alanlarına göre 2.016,2 TL/da olarak hesaplanmıştır (Çizelge 4.28).

Çizelge 4.28. Organik kayısı üretim ve gelir verileri

	İşletme Genişlik Grupları (da)			
	0-30	31-50	51+	Ortalama
Toplam yaş kayısı üretim miktarı (Kg)	19.375,0	34.454,5	90.750,0	52.354,8
Yaş kayısı iç tüketim miktarı (Kg)	246,8	290,9	300,0	283,0
Kuru kayısı üretim miktarı (Kg)	5.112,5	8.604,5	22.687,5	13.154,8
Kuru kayısı iç tüketim miktarı (Kg)	121,8	277,2	250,0	226,6
Kuru kayısı satış miktarı (Kg)	4.928,1	8.327,2	22.437,5	12.912,1
Kuru kayısı satış fiyatı (TL)	11,5	11,7	11,4	11,5
Kuru kayısı gelir (TL)	58.159,3	97.143,1	253.438,5	147.584,2
Kayısı çekirdeği üretim miktarı (Kg)	1.331,2	2.318,1	5.500,0	3.295,1
Kayısı çekirdeği iç tüketim miktarı (Kg)	75,0	90,9	118,7	97,5
Kayısı çekirdeği satış miktarı (Kg)	1.256,2	2.227,2	5.335,4	3.179,8
Kayısı çekirdeği fiyatı (TL)	3,1	3,2	3,2	3,2
Kayısı çekirdeği gelir (TL)	3.914,0	7.356,8	17.327,2	10.327,9
Toplam GSÜD (TL)	62.073,4	104.636,3	270.765,8	157.960,5
(A) Mutlak kâr (TL)	28.629,6	52.513,6	149.457,5	83.876,6
(B) Ortalama arazi varlığı (da)	22,4	39,0	98,9	57,9
(C) Ortalama kayısı alanı (da)	14,6	25,1	74,7	41,6
(A/B) Dekara mutlak kâr (TL/da)	1.278,1	1.346,5	1.511,2	1.448,6
(A/C) Dekara mutlak kâr (TL/da)	1.960,9	2.092,1	2.000,7	2.016,2

4.8.9. Üreticilerin Organik Kayısı Satışı

Organik yaş kayısı organik olarak üretildiğinden diğer konvansiyonel üretime göre dayanıklılığı daha da azdır. Dayanıklılığının az olması sebebi ile ürünün yaş satış pazarı yeterli düzeyde değildir. Bu yüzden organik yaş kayısılar sadece güneşe maruz bırakılarak organik bir şekilde organik kuru kayısı elde edilir. Böylece hem dayanıklılığı arttırılmakta hem de ürünün pazarı genişletilmektedir. Üreticiler elde ettikleri organik kuru kayısıları genellikle aynı firmaya satmaktadırlar.

İşletmelerdeki üreticilerden aldığımız bilgilere göre organik kuru kayısının kime satıldığı, satışın nerede yapıldığı, satışın peşin mi vadeli mi yapıldığı ve satış zamanına ilişkin veriler çizelge 4.29'da işletme gruplarına göre ayrı ayrı verilmiştir.

İncelenen işletmelerdeki üreticilerden alınan bilgilere göre üreticiler organik kuru kayısıyı %6,5'i tüccara, %87,5'i ihracatçı firmaya ve %6,5'i ise işleyicilere satmaktadır. Organik kuru kayısıları üreticilerin %19,4'ü bahçede geri kalan %80,6'sı işletmede yani evde satışını yapmaktadır. Üreticilerin %17,7'si satışı peşin yaptıklarını belirtirken geri kalan %82,3'ü vadeli olarak satmaktadır. Üreticilerin %79'u organik kuru kayısıyı ağustos ayında, %19,4'ü eylül ayında ve %1,6'lık kısmı ise ekim ayında satışını yapmaktadırlar (Çizelge 4.29).

Çizelge 4.29. Organik kuru kayısı satışı hakkında veriler

		İşletme Genişlik Grupları (da)							
		0-30	%	31-50	%	51+	%	Toplam	%
Organik kuru kayısıyı satışı	Tüccar	0	0.0	4	6.5	0	0.0	4	6.5
	İhracatçı	15	24.2	18	29.0	21	33.9	54	87.1
	İşleyici	1	1.6	0	0.0	3	4.8	4	6.5
	Toplam	16	25.8	22	35.5	24	38.7	62	100.0
Satışın yapıldığı yer	Bahçede	3	4.8	4	6.5	5	8.1	12	19.4
	İşletmede	13	21.0	18	29.0	19	30.6	50	80.6
	Toplam	16	25.8	22	35.5	24	38.7	62	100.0
Satış şekli	Peşin	1	1.6	4	6.5	6	9.7	11	17.7
	Vadeli	15	24.2	18	29.0	18	29.0	51	82.3
	Toplam	16	25.8	22	35.5	24	38.7	62	100.0
Satış zamanı	Ağustos	14	22.6	16	25.8	19	30.6	49	79.0
	Eylül	2	3.2	6	9.7	4	6.5	12	19.4
	Ekim	0	0.0	0	0.0	1	1.6	1	1.6
	Toplam	16	25.8	22	35.5	24	38.7	62	100.0

İncelenen işletmelerdeki üreticilerin verdikleri bilgiler doğrultusunda üreticilerin %24,2'si satın alanlar ile daha önceden sözlü kesin alım anlaşması yapmaktadır, %11,3'ü yazılı kesin alım anlaşması yapmaktadır ve geri kalan

%64,5'i satış öncesinde herhangi bir anlaşma yapmadıklarını belirtmiştir. Üreticilerin %12,9'u kontratlarının olduğunu belirtirken geri kalan %87,1'i herhangi bir kontrat yapmadıklarını belirtmiştir (Çizelge 4.30).

Üreticilerden alınan bilgilere göre işletmeler tarım ilçe müdürlüğü tarafından yılda ortalama 2 kez kontrol edilmektedir (Çizelge 4.30).

Üreticilerin %91,9'u elde ettikleri organik kuru kayısıları her sene düzenli olarak aynı firmaya verdiklerini söylerken geri kalan %8,1'i sürekli aynı firmaya vermediklerini belirtmişlerdir (Çizelge 4.30).

Çizelge 4.30. Üreticilerin organik kayısı satışı yaptığı firmalar ile ilişkileri

		İşletme Genişlik Grupları (da)							
		0-30	%	31-50	%	51+	%	Toplam	%
Satın alanlar ile daha önceden bir anlaşma yapıyor musunuz?	Sözlü kesin alım	3	4.8	8	12.9	4	6.5	15	24.2
	Yazılı kesin alım	1	1.6	3	4.8	3	4.8	7	11.3
	Anlaşma yok	12	19.4	11	17.7	17	27.4	40	64.5
	Toplam	16	25.8	22	35.5	24	38.7	62	100.0
Kontrat var mı?	Evet	1	1.6	3	4.8	4	6.5	8	12.9
	Hayır	15	24.2	19	30.6	20	32.3	54	87.1
	Toplam	16	25.8	22	35.5	24	38.7	62	100.0
Yılda kaç kez kontrol ediliyorsunuz? (ay)	1	1	1.6	1	1.6	0	0.0	2	3.2
	2	14	22.6	19	30.6	22	35.5	55	88.7
	3	1	1.6	2	3.2	2	3.2	5	8.1
	Toplam	16	25.8	22	35.5	24	38.7	62	100.0
Ürünlerinizi sürekli aynı firmaya mı veriyorsunuz?	Evet	14	22.6	20	32.3	23	37.1	57	91.9
	Hayır	2	3.2	2	3.2	1	1.6	5	8.1
	Toplam	16	25.8	22	35.5	24	38.7	62	100.0

4.8.10. Üreticilerin Fiyat Konusunda Bilgi Düzeyi ve Beklentileri

Tarımsal gelişimin sağlanması için gerekli şartlardan en önemlisi üretimi teşvik edici emeğin karşılığını veren makul bir denge fiyatının oluşturulması gerekliliğidir. Üreticinin/çiftçinin fiyatlara güven duygusunun azalması onun daha fazla çalışmasını kaliteyi ve çıktı miktarını artırmasını engelleyecektir. Bu açıdan fiyatların üreticiyi tatmin edici seviyelerde olması kanalın tüm üyelerini olumlu etkileyecektir (Cömert ve Arısal, 2011).

Üreticilerden alınan bilgiler doğrultusunda kendilerine göre yaş ve kuru kayısının ne kadar olması gerektiği, fiyatın düşük olmasının sebepleri, daha yüksek fiyat için ürünün bekletip bekletmediği ve üreticinin ve alıcının alışta ve satışta hangi kriterleri göz önüne aldıkları gibi bilgiler çizelge 4.31, 4.32, 4.33 ve 4.34’de işletme genişlik gruplarına göre verilmiştir.

İncelenen işletmelerden alınan bilgilere göre üreticilerin %66,1’i kayısı fiyatları düzenli olarak takip etmemekte ve %33,9’u ise düzenli olarak takip etmektedir. Üreticilerin %17,7’si son satış yaptıkları fiyatın bekledikleri düzeyde olduğunu belirtirken %82,3’ü ise son satış fiyatlarının bekledikleri düzeyde olmadığını ifade etmişlerdir. Fiyatın düşük olmasına üreticilerin %37,1’i rekabetin düşük oluşu, %25,8’i devletin piyasada var olmayışı, %11,3’ü ürün kalitesine, %25,8’i ise aracı ve stokçu gibi fırsatçıların neden olduğunu bildirmişlerdir. Dış satım fiyatları hakkında üreticilerin %21’i bilgisi olduğunu öne sürürken %79’unun herhangi bir bilgisi yoktur. Üreticilerin %93,4’ü organik kuru kayısının önemli bir ihraç ürünü olduğunu bildiklerini öne sürürken %6,6’sının bu konu hakkında bilgisi yoktur (Çizelge 4.31).

Çizelge 4.31. Üreticinin ürün fiyatı konusundaki bilgisi

		İşletme Genişlik Grupları (da)							
		0-30	%	31-50	%	51+	%	Toplam	%
Fiyatları takip ediyor musunuz?	Evet	9	14.5	17	27.4	15	24.2	41	66.1
	Hayır	7	11.3	5	8.1	9	14.5	21	33.9
	Toplam	16	25.8	22	35.5	24	38.7	62	100.0
Son fiyat beklediğiniz düzeyde mi?	Evet	0	0.0	5	8.1	6	9.7	11	17.7
	Hayır	16	25.8	17	27.4	18	29.0	51	82.3
	Toplam	16	25.8	22	35.5	24	38.7	62	100.0
Fiyatın düşük olmasının sebepleri	Rekabetin düşük oluşu	7	11.3	7	11.3	9	14.5	23	37.1
	Devletin piyasada olmayışı	3	4.8	6	9.7	7	11.3	16	25.8
	Ürünün kalitesi	1	1.6	4	6.5	2	3.2	7	11.3
	Aracı ve stokçular	5	8.1	5	8.1	6	9.7	16	25.8
	Toplam	16	25.8	22	35.5	24	38.7	62	100.0
İhraç fiyatı hakkında bilginiz var mı?	Evet	4	6.5	5	8.1	4	6.5	13	21.0
	Hayır	12	19.4	17	27.4	20	32.3	49	79.0
	Toplam	16	25.8	22	35.5	24	38.7	62	100.0
Önemli ihraç ürünü olduğunu biliyor musunuz?	Evet	15	24.6	20	32.8	22	36.1	57	93.4
	Hayır	1	1.6	1	1.6	2	3.3	4	6.6
	Toplam	16	25.8	22	35.5	24	38.7	62	100.0

İncelenen işletmelerde üreticilerin %98,4'ü organik kuru kayısıyı stok yapmadıklarını belirtirken sadece %1,6'sı stok yaptıklarını belirtmiştir. Üreticilerin %88,7'si daha yüksek fiyattan satmak için ürünlerini bekletmezken, %4,8'i beklettiklerini ve %6,5'i ise bazen beklettiklerini belirtmiştir. Üreticilerin %79'u hasattan sonra ürünlerini sadece 1 ay bekletmekte geri kalan %21'i ise 2 ay bekletmektedir (Çizelge 4.32).

Çizelge 4.32. Üreticilerin ürünü bekletip bekletmedikleri hakkında veriler

		İşletme Genişlik Grupları (da)							
		0-30	%	31-50	%	51+	%	Toplam	%
Stok yapıyor musunuz?	Evet	0	0.0	1	1.6	0	0.0	1	1.6
	Hayır	16	25.8	21	33.9	24	38.7	61	98.4
	Toplam	16	25.8	22	35.5	24	38.7	62	100.0
Daha yüksek fiyat için bekletiyor musunuz?	Evet	0	0.0	2	3.2	1	1.6	3	4.8
	Hayır	15	24.2	18	29.0	22	35.5	55	88.7
	Bazen	1	1.6	2	3.2	1	1.6	4	6.5
	Toplam	16	25.8	22	35.5	24	38.7	62	100.0
Hasattan sonra ne kadar bekletiyorsunuz? (ay)	1	14	22.6	15	24.2	20	32.3	49	79.0
	2	2	3.2	7	11.3	4	6.5	13	21.0
	Toplam	16	25.8	22	35.5	24	38.7	62	100.0

İncelenen işletmelerde 0-30 dekar araziye sahip işletme grubundaki üreticilerden alınan bilgilerin ortalamalarına göre organik yaş kayısı fiyatı en az 4,1 TL ve organik kuru kayısı fiyatı en az 16,6 TL olmalıdır (Çizelge 4.32).

İncelenen işletmelerde 31-50 dekar araziye sahip işletme grubundaki üreticilerden alınan bilgilerin ortalamalarına göre organik yaş kayısı fiyatı en az 3,8 TL ve organik kuru kayısı fiyatı en az 15,6 TL olmalıdır (Çizelge 4.33).

İncelenen işletmelerde 51 dekar ve üzeri araziye sahip işletme grubundaki üreticilerden alınan bilgilerin ortalamalarına göre organik yaş kayısı fiyatı en az 3,8 TL ve organik kuru kayısı fiyatı en az 15,8 TL olmalıdır (Çizelge 4.33).

İncelenen işletmelerin tümünden alınan bilgilerin ortalamalarına göre organik yaş kayısı fiyatı en az 3,9 TL ve organik kuru kayısı fiyatı en az 15,9 TL olmalıdır (Çizelge 4.33).

Çizelge 4.33. Üreticinin fiyat beklentileri

	İşletme Genişlik Grupları (da)			
	0-30	31-50	51+	Ortalama
Yaş kayısı fiyatı (TL)	4,1	3,8	3,8	3,9
Kuru kayısı fiyatı (TL)	16,6	15,6	15,8	15,9

İncelenen işletmelerden alınan bilgilere göre üreticilerin %66,1'i satışta iyi fiyat elde etmeyi göz önüne alırken, %12,9'u peşin ödeme yapılmasını ve 21'i ise sürekli alım yapılmasını göz önüne almaktadır. Alıcılar ürünü alırken hangi kriterleri göz önüne aldıklarını sorduğumuzda üreticilerin %96,8'i ürünün kaliteli olmasını beklediklerini söylerken, %1,6'sı fiyatının uygun olmasını beklediklerini belirtmiş ve kalan %1,6'sı ise satış şeklinin iyi olması gerektiğini beklediklerini öne sürmüştür (Çizelge 4.34).

Çizelge 4.34. Alıcı ve satıcının göz önüne aldıkları kriterleri

		İşletme Genişlik Grupları (da)							
		0-30	%	31-50	%	51+	%	Toplam	%
Satışta hangi kriterleri dikkate alıyorsunuz?	İyi fiyat	14	22.6	15	24.2	12	19.4	41	66.1
	Peşin ödeme	0	0.0	5	8.1	3	4.8	8	12.9
	Sürekli alım	2	3.2	2	3.2	9	14.5	13	21.0
	Toplam	16	25.8	22	35.5	24	38.7	62	100.0
Alıcıların ürün alırken tercih ettikleri özellikler	Kaliteli olması	16	25.8	22	35.5	22	35.5	60	96.8
	Fiyatın uygun olması	0	0.0	0	0.0	1	1.6	1	1.6
	Satış şeklinin iyi olması	0	0.0	0	0.0	1	1.6	1	1.6
	Toplam	16	25.8	22	35.5	24	38.7	62	100.0

4.8.11. Üreticilerin Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri

Üreticilerin karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunları ortadan kaldıracak çözüm önerilerini içeren bilgiler çizelge 4.35, 4.36 ve 4.37’de işletme gruplarına göre ayrı ayrı verilmiştir.

İncelenen işletmelerdeki üreticilerden alınan bilgilere göre üretim döneminde karşılaştıkları en büyük sorun %67,7’sine göre girdi fiyatları, 8,1’ine göre sermaye yetersizliği ve geri kalan %24,2’sine göre ise işçi teminidir. Üreticilerin organik kayıyı pazarlamada %80,6’sı pazarlama kanallarını yetersiz bulurken %19,4’ü herhangi bir sorun ile karşılaşmamaktadır (Çizelge 4.35).

Çizelge 4.35. Üreticilerin karşılaştıkları sorunlar

		İşletme Genişlik Grupları (da)							
		0-30	%	31-50	%	51+	%	Toplam	%
Üretim sırasında karşılaştığınız en önemli sorun	Girdi fiyatı	13	21.0	14	22.6	15	24.2	42	67.7
	İşletme sermayesi	1	1.6	2	3.2	2	3.2	5	8.1
	İşçi temini	2	3.2	6	9.7	7	11.3	15	24.2
	Toplam	16	25.8	22	35.5	24	38.7	62	100.0
Organik Kuru kayısı sorunu	Pazarlama kanalları yetersizliği	15	24.2	19	30.6	16	25.8	50	80.6
	Sorun yok	1	1.6	3	4.8	8	12.9	12	19.4
	Toplam	16	25.8	22	35.5	24	38.7	62	100.0

Üreticilerin karşılaştıkları üretim sorunlarının çözümü için yapılabilecekleri sorduğumuzda incelenen işletmelerdeki üreticilerin %24,2’si girdi fiyatlarının düşürülmesi gerektiğini, %11,3’ü KDV’nin kaldırılması gerektiğini, %40,3’ü desteklerin artırılması gerektiğini ve geri kalan %24,2’si ise işçi temini için kooperatifler kurulması gerektiğini söylemiştir (Çizelge 4.36).

Organik kuru kayısı pazarlamasında sorun yaşayan üreticilerin %48'i sorunların çözümü için devletin piyasada var olması gerektiğini, %26'sı üretici kooperatifleri kurulması gerektiğini ve kalan %26'sı ise ürünün pazarlama şekillerinin arttırılması gerektiğini ifade etmiştir (Çizelge 4.36).

Çizelge 4.36. Üreticilerin karşılaştıkları sorunlar ve çözüm önerilerine ait veriler

		İşletme Genişlik Grupları (da)							
		0-30	%	31-50	%	51+	%	Toplam	%
Üretim Sorunlarını n çözümü için neler yapılabilir?	Girdi fiyatları düşürülmeli	6	9.7	4	6.5	5	8.1	15	24.2
	KDV kaldırılmalı	0	0.0	3	4.8	4	6.5	7	11.3
	Destekler arttırılmalı	8	12.9	9	14.5	8	12.9	25	40.3
	İşçi temin kooperatifleri kurulmalı	2	3.2	6	9.7	7	11.3	15	24.2
	Toplam	16	25.8	22	35.5	24	38.7	62	100.0
Organik kuru kayısı pazarlama sorunu için neler yapılabilir?	Devlet piyasada var olmalı	7	14.0	11	22.0	6	12.0	24	48.0
	Üretici kooperatifleri kurulmalı	3	6.0	6	12.0	4	8.0	13	26.0
	Pazarlama şekilleri genişletilmeli	5	10.0	2	4.0	6	12.0	13	26.0
	Toplam	16	25.8	22	35.5	24	38.7	50	100.0

İncelenen işletmelerdeki üreticiler devletten sektöre yönelik beklentilerini %30,6'sı taban fiyat uygulaması yapılmalı, %14,5'i pazarlama kanalları genişletilmeli ve geri kalan %54,9'u rekabet sağlayıcı faktörlerin ortaya konulması gerektiğini öne sürmüştür. Üreticilere organik kayısı üreticisi olarak geleceğinizi nasıl görüyorsunuz diye sorduğumuzda %41,9'u olumlu cevap verirken %58,1'i olumsuz cevap vermiştir (Çizelge 4.37).

Çizelge 4.37. Üreticilerin devletten beklentileri ve gelecekleri ile ilgili görüşleri

		İşletme Genişlik Grupları (da)							
		0-30	%	31-50	%	51+	%	Toplam	%
Devletten sektöre yönelik hangi düzenlemeleri beklersiniz?	Taban fiyat	4	6.5	5	8.1	10	16.1	19	30.6
	Pazarlama kanalları genişletilmeli	3	4.8	2	3.2	4	6.5	9	14.5
	Rekabeti arttırmalı	9	14.5	15	24.2	10	16.1	34	54.9
	Toplam	16	25.8	22	35.5	24	38.7	62	100.0
Organik kayısı üreticisi olarak geleceğinizi nasıl görüyorsunuz?	Olumlu	4	6.5	12	19.4	10	16.1	26	41.9
	Olumsuz	13	21.0	10	16.1	13	21.0	36	58.1
	Toplam	16	25.8	22	35.5	24	38.7	62	100.0

4.8.12. Üreticilerin Üretim Döneminde ve Sonrasında Bulunduğu

Faaliyetlerdeki Karar Merkezleri

Üretici üretim döneminde ve sonrasında bulunduğu toprak tahlili, anaç seçimi, fidan seçimi, gübreleme, hastalık ve zararlılar ile mücadele, ilaçlama, budama, sulama, kurutma, depolama ve satış gibi faaliyetlerde bulunurken bunları nasıl yapacağına dair farklı yerlerden ve kişilerden bilgiler almakta veya etkilenmektedirler. Çizelge 4.38, 4.39 ve 4.40'da üreticinin üretim dönemi ve sonrasında bulunduğu faaliyetlerde karar alma sürecini etkileyen mekanizmalar işletme gruplarına göre verilmiştir.

İncelenen işletmelerdeki üreticilerden alınan bilgilere göre toprak tahlili konusunda %32,3'ü kendisinin karar verdiğini, %6,5'i anlaşmalı firmaya danıştığını, %59,7'si tarım ilçe müdürlüğüne danıştığını ve %1,6'sı meyvecilik araştırmaya danıştığını belirtmiştir (Çizelge 4.38).

İncelenen işletmelerdeki üreticilerden alınan bilgilere göre anaç seçimi konusunda %71'i kendisinin karar verdiğini, %9,7'si anlaşmalı firmaya danıştığını, %16,1'i tarım ilçe müdürlüğüne danıştığını, %1,6'sı meyvecilik araştırmaya danıştığını ve %1,6'sı arkadaş ve komşulara danıştığını belirtmiştir (Çizelge 4.38).

İncelenen işletmelerdeki üreticilerden alınan bilgilere göre fidan seçimi konusunda %71'i kendisinin karar verdiğini, %9,7'si anlaşmalı firmaya danıştığını, %17,7'si tarım ilçe müdürlüğüne danıştığını ve %1,6'sı arkadaş ve komşulara danıştığını belirtmiştir (Çizelge 4.38).

Çizelge 4.38. Üreticinin kararlarını etkileyen faktörler

		İşletme Genişlik Grupları (da)							
		0-30	%	31-50	%	51+	%	Toplam	%
Toprak tahlili	Kendim	4	6.5	5	8.1	11	17.7	20	32.3
	Anlaşmalı firma	2	3.2	1	1.6	1	1.6	4	6.5
	Tarım ilçe müdürlüğü	10	16.1	15	24.2	12	19.4	37	59.7
	Meyvecilik araştırma	0	0.0	1	1.6	0	0.0	1	1.6
	Toplam	16	25.8	22	35.5	24	38.7	62	100.0
Anaç seçimi	Kendim	12	19.4	14	22.6	18	29.0	44	71.0
	Anlaşmalı firma	2	3.2	3	4.8	1	1.6	6	9.7
	Tarım ilçe müdürlüğü	2	3.2	3	4.8	5	8.1	10	16.1
	Meyvecilik araştırma	0	0.0	1	1.6	0	0.0	1	1.6
	Arkadaşlar	0	0.0	0.0	0.0	1	1.6	1	1.6
	Toplam	16	25.8	22	35.5	24	38.7	62	100.0
Fidan seçimi	Kendim	12	19.4	14	22.6	18	29.0	44	71.0
	Anlaşmalı firma	2	3.2	4	6.5	0	0.0	6	9.7
	Tarım ilçe müdürlüğü	2	3.2	3	4.8	6	9.7	11	17.7
	Arkadaşlar	0	0.0	1	1.6	0	0.0	1	1.6
	Toplam	16	25.8	22	35.5	24	38.7	62	100.0

İncelenen işletmelerdeki üreticilerden alınan bilgilere göre toprak gübreleme konusunda %82,3'ü kendisinin karar verdiğini, %4,8'i anlaşmalı firmaya danıştığını, %9,7'si tarım ilçe müdürlüğüne danıştığını, %1,6'sı

meyvecilik araştırmaya danıştığını ve %1,6'sı girdi satıcılarına danıştığını belirtmiştir. Üreticiler hastalık ve zararlılar ile mücadele konusunda %1,6'sı kendisinin karar verdiğini, %80,6'sı anlaşmalı firmaya danıştığını ve %17,7'si tarım ilçe müdürlüğüne danıştığını belirtmiştir. Üreticiler ilaçlama konusunda %11,3'ü kendisinin karar verdiğini, %38,7'si anlaşmalı firmaya danıştığını, %9,7'si tarım ilçe müdürlüğüne danıştığını ve %40,3'ü girdi satıcılarına danıştığını belirtmiştir (Çizelge 4.39).

Çizelge 4.39. Üreticinin kararlarını etkileyen faktörler

		İşletme Genişlik Grupları (da)							
		0-30	%	31-50	%	51+	%	Toplam	%
Gübreleme	Kendim	14	22.6	16	25.8	21	33.9	51	82.3
	Anlaşmalı firma	1	1.6	2	3.2	0	0.0	3	4.8
	Tarım ilçe müdürlüğü	1	1.6	3	4.8	2	3.2	6	9.7
	Meyvecilik araştırma	0	0.0	1	1.6	0	0.0	1	1.6
	Girdi satıcıları	0	0.0	0.0	0.0	1	1.6	1	1.6
	Toplam	16	25.8	22	35.5	24	38.7	62	100.0
Hastalık ve zararlılar	Kendim	0	0.0	1	1.6	0	0.0	1	1.6
	Anlaşmalı firma	14	22.6	17	27.4	19	30.6	50	80.6
	Tarım ilçe müdürlüğü	2	3.2	4	6.5	5	8.1	11	17.7
	Toplam	16	25.8	22	35.5	24	38.7	62	100.0
İlaçlama	Kendim	1	1.6	2	3.2	4	6.5	7	11.3
	Anlaşmalı firma	9	14.5	8	12.9	7	11.3	24	38.7
	Tarım ilçe müdürlüğü	1	1.6	2	3.2	3	4.8	6	9.7
	Girdi satıcıları	5	8.1	10	16.1	10	16.1	25	40.3
	Toplam	16	25.8	22	35.5	24	38.7	62	100.0

İncelenen işletmelerdeki üreticilerin verdiği bilgilere göre budama, sulama, kurutma, depolama ve satış konusunda %96,8'i kendileri karar vermekte, %3,2'si ise anlaşmalı firmaya danışmaktadır (Çizelge 4.40).

Çizelge 4.40. Üreticinin kararlarını etkileyen faktörler

		İşletme Genişlik Grupları (da)							
		0-30	%	31-50	%	51+	%	Toplam	%
Budama	Kendim	15	24.2	21	33.9	24	38.7	60	96.8
	Anlaşmalı firma	1	1.6	1	1.6	0	0.0	2	3.2
	Toplam	16	25.8	22	35.5	24	38.7	62	100.0
Sulama	Kendim	15	24.2	21	33.9	23	37.1	59	95.2
	Anlaşmalı firma	1	1.6	1	1.6	1	1.6	3	4.8
	Toplam	16	25.8	22	35.5	24	38.7	62	100.0
Kurutma	Kendim	15	24.2	21	33.9	24	38.7	60	96.8
	Anlaşmalı firma	1	1.6	1	1.6	0	0.0	2	3.2
	Toplam	16	25.8	22	35.5	24	38.7	62	100.0
Depolama	Kendim	15	24.2	21	33.9	24	38.7	60	96.8
	Anlaşmalı firma	1	1.6	1	1.6	0	0.0	2	3.2
	Toplam	16	25.8	22	35.5	24	38.7	62	100.0
Satış	Kendim	15	24.2	21	33.9	24	38.7	60	96.8
	Anlaşmalı firma	1	1.6	1	1.6	0	0.0	2	3.2
	Toplam	16	25.8	22	35.5	24	38.7	62	100.0

İncelenen işletmelerdeki üreticilerin verdiği bilgilere göre üreticilerin %35,5'i organik kayısı üretimini ilk olarak arkadaş ve komşularda, %51,6'sı tarım ilçeden ve %12,9'u firma tarafından öğrendiklerini belirtmişlerdir (Çizelge 4.41).

Çizelge 4.41. Üreticinin organik kayısı üretimini nereden öğrendiğine dair veriler

		İşletme Genişlik Grupları (da)							
		0-30	%	31-50	%	51+	%	Toplam	%
Organik kayısı üretimini kimden öğrendiniz ?	Arkadaş ve komşular	5	8.1	10	16.1	7	11.3	22	35.5
	Tarım ilçe müdürlüğü	11	17.7	10	16.1	11	17.7	32	51.6
	Firma	0	0.0	2	3.2	6	9.7	8	12.9
	Toplam	16	25.8	22	35.5	24	38.7	62	100.0

Tarım sektöründe faaliyet gösteren işletmeler üretim dönemi süresince olası doğal, sosyal ve ekonomik riskler ile karşı karşıya kalmaktadır. Tarımda en etkili riskler arasında ise doğal koşullardan kaynaklanan riskler öncelikli olarak yer almaktadır. Toplumun beslenme ihtiyacını karşılayan tek sektör olan tarım sektöründen elde edilen üretimin mevcut risklere karşı koruma zorunluluğu ortaya çıkmaktadır. Bu aşamada mevcut risklerin tarıma verebileceği zararı karşılayan risk ve belirsizlikler nedeniyle meydana gelebilecek olası zarar yani kayıpların önlenmesinde en etkili sistem tarımsal sigorta olmaktadır (Çukur, Saner, Çukur ve Uçar, 2008).

İncelenen işletmelerde üreticilerin %66,1'i herhangi bir üretici örgütüne üye olduğunu belirtirken kalan %33,9'u herhangi bir üretici örgütüne üye değildir. Üye olanların %92,7'si ziraat odalarına kalan %7,3'ü ise kooperatiflere üye olduklarını belirtmişlerdir. Üreticilerin %59,7'si tarımsal sigortalama faaliyetlerinde bulunduklarını bildirirken kalan %40,3'ü tarımsal sigortalama faaliyetlerinde bulunmamaktadır. Üreticilerin %58,1'i kredi olanaklarına ulaşabilirken kalan %41,9'u kredi olanaklarına ulaşamamaktadır (Çizelge 4.42).

Çizelge 4.42. Üreticinin üyelik ve sigorta faaliyet bilgileri

		İşletme Genişlik Grupları (da)							
		0-30	%	31-50	%	51+	%	Toplam	%
Herhangi bir üretici örgütüne üye misiniz?	Evet	10	16.1	18	29.0	13	21.0	41	66.1
	Hayır	6	9.7	4	6.5	11	17.7	21	33.9
	Toplam	16	25.8	22	35.5	24	38.7	62	100.0
Üyeyseniz hangisine üyesiniz?	Ziraat odası	10	24.4	16	39.0	12	29.3	38	92.7
	Kooperatifler	0	0.0	2	4.9	1	2.4	3	7.3
	Toplam	10	24.4	18	43.9	13	31.7	41	100.0
Sigorta yaptırıyor musunuz?	Evet	10	16.1	11	17.7	16	25.8	37	59.7
	Hayır	6	9.7	11	17.7	8	12.9	25	40.3
	Toplam	16	25.8	22	35.5	24	38.7	62	100.0
Kredi olanaklarına ulaşabiliyor musunuz?	Evet	11	17.7	13	21.0	12	19.4	36	58.1
	Hayır	5	8.1	9	14.5	12	19.4	26	41.9
	Toplam	16	25.8	22	35.5	24	38.7	62	100.0

4.8.13. Üreticilerin Organik Kayısı Üretimi Konusunda Görüşleri ve Bilgi Düzeyleri

İncelenen işletmelerde üreticilerin verdikleri bilgilere göre üreticilerin çoğu organik kayısı üretiminin zor ve hatta çok zor olduğunu, Üretime yönelik masrafların fazla hatta çok fazla olduğunu ve Pazarlama olanaklarının düşük olduğunu bildirmişlerdir (Çizelge 4.43).

Çizelge 4.43. Üreticinin organik kayısı üretimi ile ilgili görüşleri

		İşletme Genişlik Grupları (da)							
		0-30	%	31-50	%	51+	%	Toplam	%
Üretim	Çok kolay	0	0.0	2	3.2	0	0.0	2	3.2
	Kolay	1	1.6	0	0.0	1	1.6	2	3.2
	Normal	0	0.0	3	4.8	2	3.2	5	8.1
	Zor	8	12.9	9	14.5	13	21.0	30	48.4
	Çok zor	7	11.3	8	12.9	8	12.9	23	37.1
	Toplam	16	25.8	22	35.5	24	38.7	62	100.0
Masraflar	Çok az	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
	Az	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
	Normal	0	0.0	2	3.2	0	0.0	2	3.2
	Fazla	6	9.7	12	19.4	11	17.7	29	46.8
	Çok fazla	10	16.1	8	12.9	13	21.0	31	50.0
	Toplam	16	25.8	22	35.5	24	38.7	62	100.0
Pazarlama olanakları	Çok yüksek	0	0.0	2	3.2	1	1.6	3	4.8
	Yüksek	0	0.0	5	8.1	2	3.2	7	11.3
	Normal	4	6.5	7	11.3	11	17.7	22	35.5
	Düşük	9	14.5	7	11.3	7	11.3	23	37.1
	Çok düşük	3	4.8	1	1.6	3	4.8	7	11.3
	Toplam	16	25.8	22	35.5	24	38.7	62	100.0

İncelenen işletmelerdeki üreticilerden alınan bilgilere göre üreticilerin büyük bir kısmı yapılan işçiliğin fazla olduğunu, kazancın normal olduğunu, organik kayısıya olan talebin fazla olduğunu ve organik kayısı arzının fazla olduğunu belirtmişlerdir (Çizelge 4.44).

Çizelge 4.44. Üreticilerin organik kayısı üretimi ile ilgili görüşleri

		İşletme Genişlik Grupları (da)							
		0-30	%	31-50	%	51+	%	Toplam	%
İşçilik	Çok az	1	1.6	0	0.0	0	0.0	1	1.6
	Az	0	0.0	0	0.0	1	1.6	1	1.6
	Fazla	10	16.1	14	22.6	13	21.0	37	59.7
	Çok fazla	5	8.1	8	12.9	10	16.1	23	37.1
	Toplam	16	25.8	22	35.5	24	38.7	62	100.0
Talep	Çok fazla	0	0.0	2	3.2	0	0.0	2	3.2
	Fazla	8	12.9	10	16.1	10	16.1	28	45.2
	Normal	3	4.8	5	8.1	10	16.1	18	29.0
	Düşük	4	6.5	4	6.5	2	3.2	10	16.1
	Çok düşük	1	1.6	1	1.6	2	3.2	4	6.5
	Toplam	16	25.8	22	35.5	24	38.7	62	100.0
Arz	Çok fazla	0	0.0	1	1.6	1	1.6	2	3.2
	Fazla	9	14.5	12	19.4	9	14.5	30	48.4
	Normal	3	4.8	7	11.3	4	6.5	14	22.6
	Düşük	4	6.5	2	3.2	10	16.1	16	25.8
	Çok düşük	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
	Toplam	16	25.8	22	35.5	24	38.7	62	100.0
Kazanç	Çok yüksek	0	0.0	1	1.6	0	0.0	1	1.6
	Yüksek	3	4.8	3	4.8	4	6.5	10	16.1
	Normal	6	9.7	12	19.4	11	17.7	29	46.8
	Düşük	6	9.7	6	9.7	8	12.9	20	32.3
	Çok düşük	1	1.6	0	0.0	1	1.6	2	3.2
	Toplam	16	25.8	22	35.5	24	38.7	62	100.0

İncelenen işletmelerdeki üreticilerden alınan bilgilere göre üreticilerin çoğu üreticilerin üretim konusundaki bilgi düzeylerinin yetersiz olduğunu, üreticilerin piyasa durumu hakkında bilgi düzeylerinin yetersiz olduğunu ve kayısının bölge ekonomisine katkısı konusunda ki bilgi düzeylerinin normal olduğunu belirtmişlerdir (Çizelge 4.45).

Çizelge 4.45. Üreticinin bilgi düzeyine ait bilgiler

		İşletme Genişlik Grupları (da)							
		0-30	%	31-50	%	51+	%	Toplam	%
Üretici bilgi düzeyi	Çok yetersiz	0	0.0	1	1.6	1	1.6	2	3.2
	Yetersiz	9	14.5	13	21.0	12	19.4	34	54.8
	Normal	5	8.1	2	3.2	7	11.3	14	22.6
	Yeterli	2	3.2	5	8.1	3	4.8	10	16.1
	Kesinlikle yeterli	0	0.0	1	1.6	1	1.6	2	3.2
	Toplam	16	25.8	22	35.5	24	38.7	62	100.0
Üreticinin piyasa durumu hakkında bilgi düzeyi	Çok yetersiz	2	3.2	3	4.8	3	4.8	8	12.9
	Yetersiz	8	12.9	11	17.7	12	19.4	31	50.0
	Normal	4	6.5	4	6.5	5	8.1	13	21.0
	Yeterli	2	3.2	4	6.5	4	6.5	10	16.1
	Toplam	16	25.8	22	35.5	24	38.7	62	100.0
Kayısının bölgeye katkısı hakkında bilgi düzeyi	Çok yetersiz	0	0.0	2	3.2	0	0.0	2	3.2
	Yetersiz	6	9.7	5	8.1	5	8.1	16	25.8
	Normal	5	8.1	10	16.1	13	21.0	28	45.2
	Yeterli	4	6.5	5	8.1	6	9.7	15	24.2
	Kesinlikle yeterli	1	1.6	0	0.0	0	0.0	1	1.6
	Toplam	16	25.8	22	35.5	24	38.7	62	100.0

İncelenen işletmelerdeki üreticilerin çoğuna göre kamu destekleri çok yetersiz ve pazarlama kanalları yetersizdir (Çizelge 4.46).

Çizelge 4.46. Üreticinin bilgi düzeyine ait bilgiler

		İşletme Genişlik Grupları (da)							
		0-30	%	31-50	%	51+	%	Toplam	%
Kamu destekleri yeterli mi?	Çok yetersiz	11	17.7	13	21.0	12	19.4	36	58.1
	Yetersiz	3	4.8	5	8.1	11	17.7	19	30.6
	Yeterli	2	3.2	4	6.5	1	1.6	7	11.3
	Kesinlikle yeterli	0	0.0	0	0.0	0	0.0	0	0.0
	Toplam	16	25.8	22	35.5	24	38.7	62	100.0
Pazarlama kanalları	Çok yetersiz	5	8.1	6	9.7	9	14.5	20	32.3
	Yetersiz	10	16.1	10	16.1	11	17.7	31	50.0
	Normal	0	0.0	3	4.8	4	6.5	7	11.3
	Yeterli	1	1.6	3	4.8	0	0.0	4	6.5
	Toplam	16	25.8	22	35.5	24	38.7	62	100.0

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç

Dünya’da 4 milyon tonun üzerinde kayısı üretimi yapılmaktadır. Türkiye 985 bin tonluk üretim kapasitesi ile %23’lük bir pay ile 1. Sırada yer almaktadır. Türkiye yaş kayısı üretiminde lider olduğu gibi kuru kayısı üretiminde de lider konumdadır. Dünyanın 2015 yılındaki 150 bin tonluk kuru kayısı üretiminin yaklaşık olarak 85 bin tonluk kısmını tek başına üretmektedir. Kuru kayısı ihracatında da 1. sırada yer almaktadır.

Türkiye’nin en önemli kayısı üretim merkezi Malatya’dır. Ülkede üretilen kayıların yaklaşık olarak %50’si burada üretilmektedir. Üretim kapasitesi bakımından Malatya’yı Mersin, Elazığ, Iğdır ve Kahramanmaraş takip etmektedir.

Malatya haricinde diğer illerde üretilen kayılar daha çok sofralık tüketim için değerlendirilirken Malatya’da üretilen kayıların %85-90’lık bölümü kurutularak değerlendirilmektedir.

Malatya ilinde bu üretim kapasitesine dahil olan 1.061 üretici tarafından 69.426 dekar alanda organik kayısı üretimi yapılmaktadır. Üretilen kayıların %90’dan fazlası kurutulmaktadır. Bu kayılar genel olarak ihracatçı firmaya satışı yapılmakta ve firmalar tarafından ihraç edilmektedir.

Araştırma, Malatya ilinde organik kayısı üretimi yapan işletmelerin sosyo-ekonomik özelliklerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bu doğrultuda organik kayısı üretiminin yoğun olarak yapıldığı bölgelerde 62 çiftçi ile görüşülmüştür ve anket yolu ile alınan bilgilerin analizi ile sosyo-ekonomik özellikleri ortaya konulmaya çalışılmıştır.

Araştırma sonucunda, işletmelerin ortalama toplam arazisi 57,9 dekar, ortalama toplam kayısı alanı 41,6 dekar ve ortalama toplam ağaç sayısı 399,6 olarak ortaya konulmuştur. İşletmelerde en çok hacihalil çeşidi bulunmaktadır.

Organik kayısı üretiminde en çok karşılaşılan hastalıklar yaprakdelen(çil) ve monilya hastalıklarıdır. Bölgede ilk bahar geç donları sıklıkla görülmektedir.

Organik kayısı hasadı genel olarak temmuz ayında başlamaktadır, kayısı uzun sopalar ile dalları kırarak hasat edilmektedir. Kurutulan kayısılarda fire oranı ortalama %73,7 olarak hesaplanmıştır.

İşletmelerin ortalama toplam tesis dönemi masrafları 801,2 TL olarak belirtilmiştir. Üretim dönemi ortalama bakım maliyetleri 5.540,3 TL, ortalama gübre maliyetleri 8.112,9 TL, ortalama ilaç maliyetleri 7.774,1 TL, ortalama sulama maliyetleri 5.379 TL, ortalama işçilik maliyetleri 40.112,9 TL, ortalama depolama maliyetleri 1.533 TL, ortalama kurutma maliyetleri 1.289,5 TL, diğer değişken maliyetleri 5.322,5 TL ve ortalama toplam maliyetleri 74.083,8 TL olarak hesaplanmıştır. İşletmelerin dekar başına ortalama maliyetleri arazi varlıklarına göre 1.278,4 TL/da ve ortalama kayısı alanlarına göre 1.780,8 TL/da olarak hesaplanmıştır.

İşletmelerin ortalama toplam yaş kayısı üretim miktarları 52.354,8 kg, ortalama kuru kayısı üretim miktarları 13.154,8 kg, ortalama kayısı çekirdeği üretim miktarları 3.295,1 kg, ortalama kuru kayısı satış fiyatları 11,5 TL, ortalama kayısı çekirdeği satış fiyatları 3,2 TL, ortalama gayri safi üretim değerleri 157.960,5 TL ve ortalama mutlak karları 83.876,6 TL olarak hesaplanmıştır. İşletmelerin dekar başına mutlak kârları ortalama arazi varlıklarına göre 1.448,6 TL/da ve ortalama kayısı alanlarına göre 2.016,2 TL/da olarak hesaplanmıştır.

İşletmeler üretim sürecinde en çok girdi fiyatlarında sorun yaşamaktadırlar. Kuru kayısı pazarlama sorunu olarak ise pazarlama kanallarının yetersiz olduğunu bildirmişlerdir. Üreticilerin %41,9'u organik kayısı üreticisi olarak gelecekleri hakkında olumlu görüş bildirirken %58,1'i olumsuz görüş bildirmiştir.

5.2. Öneriler

Bu sonuçlar göz önüne alındığında üreticiler öncelikle üretim miktarını arttıracak politikalar izlemeli ve girdileri daha bilinçli kullanmalıdırlar. Yüksek maliyetleri azaltmak ve zaman kaybını en aza indirmek için işlemlerin

olabildiğince mekanize edilmesi gerekmektedir. Üretilen ürünler herhangi bir olumsuz doğa olayına karşı sigortalama işlemi ile güvence altına alınmalıdır.

Üreticilerin organik kayısı üretimine yönelik bilgi düzeylerinin artırılması amacı ile gerek özel kuruluşlar gerekse devlet tarafından gerekli kişiler görevlendirilmeli ve görevlendirilen bu kişiler üreticilerin organik kayısı üretim bilgi düzeyini arttırmak amacı ile toplantılar, konferanslar ve gerekirse birebir görüşmeler yaparak daha bilinçli üretim modelini üreticilere aktarmaları gerekmektedir.

Üretilen organik kuru kayısıda yaşanan pazarlama sorununu ortadan kaldırmak için devlet üreticiyi sadece ihracatçı firmalara mecbur bırakmayıp piyasada yerini almalıdır ve gerek taban fiyat uygulaması gerekse farklı pazarlama olanakları sunarak organik kuru kayısı piyasasının hak ettiği değere ulaşmasını sağlamalıdır. Ayrıca üreticilerin üretim döneminde karşılaştığı en büyük sorun olan girdi fiyatlarında devlet düzenlemeye giderek üreticilerin bu konuda biraz olsun rahatlamasını sağlamalıdır. Devlet tarafından uygulanan organik tarım destekleri çok yetersiz kalmaktadır, uygulanan bu desteklerin kapsamı genişletilmeli ve destek miktarlarında artış sağlanmalıdır.

Üretimi yapılan organik kayısıların daha etkili pazarlanmasının sağlanması için üretici birlikleri gibi kuruluşlar kurulmalı ve üretilen kayısıdan daha fazla katma değer sağlayabilmek amacı ile ürün şekilleri çeşitlendirilmelidir. Bu ürünlerin tanınması ve tüketiminin artması için iyi bir reklam yapılması gerekmektedir.

Organik kayısı üretiminde sıklıkla karşılaşılan ilk bahar geç donlarından korunmak için soğuğa dayanıklı ve daha geç çiçek açan çeşitler geliştirilmeli ve bu çeşitlerin kullanımı desteklenmelidir. Ayrıyeten fidan seçiminde fidanın sertifikalı fidan olmasına dikkat etmelerinde oldukça fayda vardır.

KAYNAKLAR

- Anonim, 2014. Ulusal Kayısı Çalıştay, [Http://Www.Tarim.Gov.Tr/BUGEM/Belgeler/Duyurular/Kayisimail.Pdf](http://Www.Tarim.Gov.Tr/BUGEM/Belgeler/Duyurular/Kayisimail.Pdf)(Erişim Tarihi: 8.03.2019).
- Anonim, 2016a. Kayısının Tarihçesi, [Http://Ekozelorganik.Com/Kayisinin-Tarihcesi.Html](http://Ekozelorganik.Com/Kayisinin-Tarihcesi.Html)(Erişim Tarihi: 4.03.2019).
- Anonim, 2016b. Kayısı Çeşitleri, [Http://Www.Malatyakayisimarket.Com/Kayisi-Cesitleri](http://Www.Malatyakayisimarket.Com/Kayisi-Cesitleri)(Erişim Tarihi: 7.03.2019).
- Anonim, 2016c. TMMOB ziraat mühendisleri odası kayısı raporu http://www.zmo.org.tr/genel/bizden_detay.php?kod=24994&tipi=38&sube=0(Erişim tarihi: 1.03.2019).
- Anonim, 2017. Kayısının Tarihçesi, [Http://Www.Malatya.Gov.Tr/Kayisinin-Tarihcesi](http://Www.Malatya.Gov.Tr/Kayisinin-Tarihcesi)(Erişim Tarihi: 4.03.2019).
- Anonim, 2018. Organik Üretim Verileri, <https://www.tarimorman.gov.tr/>(Erişim Tarihi: 15.04.2019).
- Anonim, 2019a. Malatya İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, <https://malatya.tarimorman.gov.tr/>(Erişim Tarihi: 14.04.2019).
- Anonim, 2019b. T.C Gıda Tarım ve Ormancılık Bakanlığı, <https://www.tarimorman.gov.tr/>(Erişim Tarihi: 15.04.2019).
- Aslan, A., 2013. Malatya İlinde Organik ve Konvansiyonel Kayısı Üretimi Yapan İşletmelerin Karşılaştırmalı Ekonomik Analizi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş.
- Arısal, İ., 2009. Kayısı İhracatının Geliştirilmesinde Malatya'daki İşletmelerin Yeri ve Önemi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Malatya.

- Atay, S., Demirtaş, M.N., Öztürk, K., Öztürk, B., Şahin, S., 2011. Organik ve Konvansiyonel Kayısı Yetiştiriciliğinin Meyve Verim ve Kalitesine Etkisi, Meyvecilik Araştırma Enstitüsü, 10 (1): 1-6.
- Ayla, D., 2011. Türkiye’de Organik Tarım, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Trabzon.
- Başar, D., 2016. Organik ve Konvansiyonel Olarak Yetiştirilen Kayısı Çeşitlerinin Kurutma Randımanları ve Depolama Sürelerinin Belirlenmesi Üzerine Araştırmalar, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Bahçe Bitkileri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş.
- Bayram, B., Yolcu H., Aksakal, V., 2006. Türkiye’de Organik Tarım ve Sorunları, Atatürk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi, 38 (2), 203-206.
- Baysel, B., 2013. Türkiye’de Organik Tarım Üretiminin Önemi ve Tarımsal Ürün İhracatı İçerisindeki Payı, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- BİLSAM, 2009. Kayısı Raporu, http://Fka.Gov.Tr/Sharepoint/Userfiles/Icerik_Dosya_Ekleri/Arastirma_Raporlari/Malatya%20Kay%C4%B1s%C4%B1%20Raporu%20-%20B%C4%B0LSAM.Pdf(Erişim Tarihi: 17.03.2019).
- Cömert, Y., Arısal, İ., 2011. Tarım Ürünleri İhracatını Olumsuz Etkileyen Faktör Olarak Fiyat İstikrarsızlığı: Kayısı Örneği, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, C.16, S.2, s.399-408.
- Çatı, K., Yıldız, S., 2007. Türkiye’de Kuru Kayısı Üretim ve Pazarlama Problemleri ve Çözüm Önerileri, İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt: 21, Sayı: 1.
- Çukur, F., Çukur, T., Saner, G., Uçar, K., 2008. Malatya İli Kayısı Üretiminde Riskin Ölçülmesi ve Riske Karşı Oluşturulabilecek Stratejiler. E.Ü. Ziraat Fakültesi Dergisi, 45 (2): 103-111.
- FAO, 2019. <http://www.fao.org/faostat/en/#data>(Erişim Tarihi: 25.04.2019).

- Fidan, İ., 2009. Iğdır İlinde Kayısı Üretiminin Ekonomik Analizi, Atatürk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Erzurum.
- IFOAM, 2019. www.organic-world.net/yearbook/yearbook-2019.html(Erişim Tarihi: 3.03.2019).
- Gültekin, U., 2004. Türkiye’de Organik Kuru Kayısı Üretiminin Ekonomik Analizi, Çukurova Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Adana.
- Öztürk, E.N, 2012. Organik Tarımın Türkiye Ekonomisindeki Yeri ve Önemi, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale.
- Sarıbaş, E.B., 2012. Türkiye Kayısı Sektörünün Ekonomik Analizi: Malatya İli Üzerine Bir Araştırma, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, Teknoloji ve Sanayi İktisadi Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.
- Sobutay, T., 2003. Kayısı sektör araştırması, İstanbul ticaret odası dış ticaret şubesi araştırma servisi, İstanbul.
- Şahin, M., 2015. Kayısı İhracatının Malatya İli Ekonomisine Etkileri ve İhracatçıların Yapısal Özellikleri, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Isparta.
- T.C. Ekonomi Bakanlığı, 2017. Kuru Kayısı Raporları, [Http://Www.Ekonomi.Gov.Tr/Portal/Content/Conn/UCM/Uuid/Ddocname:EK-235471;Jsessionid=Tsly8fw7nxmc8wtuvhhfnwhaq2b8zy5bma7osrgkxjfxgssxk-Ls!350240628](http://www.ekonomi.gov.tr/Portal/Content/Conn/UCM/Uuid/Ddocname:EK-235471;Jsessionid=Tsly8fw7nxmc8wtuvhhfnwhaq2b8zy5bma7osrgkxjfxgssxk-Ls!350240628) (Erişim Tarihi: 18.03.2019).
- TEPGE, 2017. Uluslararası Kayısı Ticareti, [Http://Www.Tepge.Gov.Tr/Dosyalar/Yayinlar/74c0c2942b42455a82bd2028802bb9a3.Pdf](http://www.tepge.gov.tr/Dosyalar/Yayinlar/74c0c2942b42455a82bd2028802bb9a3.Pdf) (Erişim Tarihi: 25.03.2019).
- TÜİK, 2019, <http://tuik.gov.tr/Start.do> (Erişim Tarihi: 16.04.2019).

- Uçar, K., 2011. Malatya İlinde Organik ve Konvansiyonel Kuru Kayısı Üretiminin Ekonomik Analizi, Ege Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Tarım İşletmeciliği Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- Ünal, M.R., 2010. Kayısı Araştırma Raporu, Fırat Kalkınma Ajansı (FKA), Malatya.
- Yolcu, N., 2013. Organik Tarım ve Türkiye’de Organik Tarımın İstihdam Yaratma Potansiyeli, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı, Yüksek lisans Tezi, Trabzon.
- Yüceboy, B., 2018. Türkiye’de Yetişen Organik Tarım Ürünlerinin Dünya Pazarındaki Yeri, İstanbul Ticaret Üniversitesi Dış Ticaret Enstitüsü, Uluslararası Ticaret Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

ÖZGEÇMİŞ

Malatya Doğanşehir ilçesi Erkenek kasabasında doğdu. İlk orta ve lise öğrenimini Erkenek'te tamamladı. 2017 yılında Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesinden mezun oldu.

2017 yılında Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Anabilim Dalında Yüksek Lisansa başladı.

EKLER

MALATYA İLİ ORGANİK KAYISI ÜRETİMİNİN SOSYO-EKONOMİK ANALİZİ

Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Bölümü yüksek lisans projesi kapsamında hazırlanan anket çalışmasıdır. Anket verileri araştırma amacıyla kullanılacak olup kesinlikle üçüncü şahıslarla paylaşılmayacaktır.

1. ANKET UYGULANAN KİŞİYE AİT BİLGİLER

Kaç yaşındasınız?.....

Cinsiyetinizi işaretleyiniz.

A. () Kadın B. () Erkek

Medeni durumunuzu işaretleyiniz.

A. () Evli B. () Bekar

Ailenizdeki birey sayısı.....

Eğitim durumunuz nedir?

A. Okur-yazar değil() B. Okur-yazar() C. İlköğretim() D. Lise()

E. Üniversite()

Aylık geliriniz ne kadardır? (TL/ Ay)

A.() 0-1500 B.() 1500-2000 C.() 2000-2500 D.() 2500-3000

E.() 3000 ve üzeri

Tarım dışında herhangi bir işle uğraşıyor musunuz?

A.() EVET B.() HAYIR

Tarımsal faaliyetlerden aylık geliriniz ne kadardır? (TL/Ay)

A.() 0-1500 B.() 1500-2000 C.() 2000-2500 D.() 2500-3000

E.() 3000 ve üzeri

Tarım dışında faaliyetlerden aylık geliriniz ne kadardır? (TL/Ay)

A.() 0-1500 B.() 1500-2000 C.() 2000-2500 D.() 2500-3000 E.() 3000

ve üzeri

Kaç yıldır çiftçilik yapmaktasınız?

A.() 1-5 B.() 5-10 C.() 10-20 D.() 20-30 E.() 30 ve üzeri

Kaç yıldır Organik Kayısı yetiştirmektesiniz?

A.() 1-5 B.() 5-10 C.() 10-20 D.() 20-30 E.() 30 ve üzeri

2. İŞLETMENİN ARAZİ VARLIĞI VE KULLANIMI

Toplam İşletme Arazisi Varlığı (da)	Mülk (da)	Kira (da)	Ortak (da)

Toplam Kayısı Alanı (da)	Toplam Kayısı Ağaç Sayısı (adet)	Ağaçların Yaşı	Mülk (da)	Kira (da)	Ortak (da)

3. İŞLETMENİN İŞGÜCÜ DURUMU VE KULLANIMI

İşletmenin Aile İşgücü Durumu	
İşletmede Kullanılan Aile İşgücü	
İşletmede Kullanılan Geçici Yabancı İşgücü	
İşletmede Kullanılan sürekli Yabancı İşgücü	
İşletmede Kullanılan Toplam İşgücü	

4. ÜRETİM TEKNİĞİ

KULLANILAN ÇEŞİT	()
1-) Hacıhalil	5-) Alyanak
2-) Hasanbey	6-) Şalak
3-) Kabaası	7-) Şekerpare
4-) Soğancı	8-)Diğeri()

Fidan seçiminde hangi kriterleri dikkate alıyorsunuz? []
1) Sertifikalı olması 2) Fidanın yaşı 3) Gövdenin pişkin, düzgün ve gözlerin iyi teşekkül etmiş olması 4) Aşı yerinin kapanmış olması, köklerinin bol saçak köklü olması 5) Gövde ve köklerin yaralı ve bereli olmaması 6) Hastalık ve zararlılardan arınmış olması 7) Diğer () 8) Hepsi

Araziniz olsa yeniden kayısı bahçesi tesis edermiydiniz? []
1) Evet 2) Hayır

5. GÜBRE KULLANIMI

Ağacın yaşı ve toprak kalitesi dikkate alınarak gübrelemeye yönelik toprak tahlili yaptırdınız mı? []

1) Evet 2) Hayır

Kayısı ağaçlarına verilecek gübre miktarını nasıl belirliyorsunuz?

[]

- 1) Kendim
- 2) Arkadaş ve komşular
- 3) Tarım İlçe Müdürlüğü
- 4) Meyvecilik Araştırma Enstitüsü
- 5) İnönü Üniversitesi Kayısı Araştırma ve Uygulama Merkezi
- 6) Kayısı birlik
- 7) Diğer Kooperatifler
- 8) Diğer.....

.....

Açıklama :-----

Gübre Alım Şekli? []

1) Peşin 2) Vadeli

6. TARIMSAL MÜCADELE

En çok hangi hastalık ve zararlılardan etkileniyorsunuz?

- 1) Monilya hastalığı []
- 2) Yaprak delen (Çil-kızılla) []
- 3) Sürgün ve dal yanıklığı []
- 4) Apafleksi (geriye doğru ölüm) []
- 5) Zamk hastalığı []
- 6) Meyve, gövde, dal ve yapraklarda güneş yanıklığı []
- 7) Kök çürüklüğü []
- 8) Şarka virüsü []
- 9) Yaprak bitleri []
- 10) Fidan dip kurtları []
- 11) Elma iç kurdu []
- 12) Yaprak büken []
- 13) Kuru meyve güvesi []
- 14) Ekşilik böceği []
- 15) Kuru meyve akarı []

Organik tarımda kullandığınız ilaçları nereden temin ediyorsunuz?

[]

Ücret ödüyorsunuz?

Evet () Hayır ()

Cevabınız hayır ise ne gibi önlemler alınıyorsunuz?

86

8. HASAT

Organik Kayısı hasat yöntemi nasıldır? []

- 1) El
- 2) Ağaç dallarını silkeleme
- 3) Uzun sopalarla dalları çarpma
- 4) Makinalı hasat
- 5) Diğer.....

Kurutmalık kayısılarda hasat zamanının belirlenmesinde hangi kriterleri dikkate alıyorsunuz? []

1. Meyve etinin sulanması
2. Meyve uç kısmının yumuşaması
3. Çekirdeğin etten ayrılması
4. Meyvenin daldan kolay kopması
5. SCKM miktarı
6. Meyve eti sertliğinin ölçülmesi
7. Meyvenin çeşit rengine ulaşması
8. Diğer-----

Doğal Kurutma işlemi nerede yapılıyor? []

- 1) Toprak üstünde
- 2) Kargı veya kovalık kerevette
- 3) Tel ayaksız kerevette
- 4) Tel ayaklı kerevette
- 5) Plastik kerevette
- 6) Hasır kerevette
- 7) Sun kurutma tesisleri
- 8) Bez Brandalar
- 9) Beton zemin
- 10) Diğer-----

Organik Kuru kayısı üretiminizde fire oranı nedir? [] %

Size göre firenin sebebi nedir?

Fireyi önlemek için herhangi bir işlem yapıyor musunuz? []

1)Evet 2)Hayır

Cevap “Evet” ise hangi işlemler yapılıyor?

Cevap “Hayır” ise neden işlem yapılmıyor?

9. TESİS DÖNEMİ MASRAFLARI

<u>Yapılan işlemler</u>	<u>Maliyeti (TL)</u>
Toprak işleme ve dikim	
Bakım	
Çeşitli girdiler	
Toplam Maliyet	

10. ÜRETİM MASRAFLARI

<u>Masraf unsuru</u>	<u>Maliyet (TL)</u>
Bakım	
Gübre	
İlaç	
Sulama	
İşçilik	
Depolama	
Kurutma	
Diğer değişken masraflar	
Toplam Maliyet	

11. GELİR

Üretilen ürün	Toplam üretim miktarı	İç tüketim miktarı	Satılan ürün miktarı	Fiyat (TL)	Gelir (TL)
Yaş kayısı					
Kuru Kayısı					
Kayısı Çekirdeği					
Toplam Gelir					

12. PAZARLAMA, ÖRGÜTLENME VE SORUNLAR

Yaş Kayısı

Satışın Kime Yapıldığı	Satış Miktarı (kg)	Satış Şekli	Satışın Yapıldığı Yer	Satış Zamanı
1)Kayısıbirlik 2)Tüccar 3)İhracatçı 4)İşleyici 5)Diğer ----- -----		1)Peşin 2)Vadeli	1)Bahçede 2)İşletmede 3) Halde 4)Borsa'da 5) Pazarda 6)Diğer ----- ----- ----- -----	

Kuru Kayısı

Satışın Kime Yapıldığı 1)Kayısıbirlik 2)Tüccar 3)İhracatçı 4)İşleyici 5)Diğer ----- -----	Satış Miktarı (kg)	Satış Şekli 1)Peşin 2)Vadeli	Satışın Yapıldığı Yer 1)Bahçede 2)İşletmede 3) Halde 4)Borsa'da 5) Pazarda 6)Diğer ----- ----- ----- -----	Satış Zamanı

Ürün Fiyatlarını Düzenli Olarak Takip Ediyor musunuz?	[]
1) Evet 2)Hayır	

Son Üretim Dönemindeki ürün fiyatı beklediğiniz fiyat mı?	[]
1) Evet 2)Hayır	

Cevap “Hayır” ise diğer soruya geçiniz.

Organik Kayısı Fiyatı Size Göre Hangi Düzeyde Olmalıdır?	
Yaş Kayısı Fiyatı (TL/kg)	[] (TL/kg)
Kuru Kayısı Fiyatı (TL/kg)	[] (TL/kg)

Size Göre Bu Fiyatın Düşük Olmasının Nedenleri Nelerdir?

Elinize Geçen Organik Kuru Kayısı Fiyatı Diğer Üreticilerin Fiyatından	[]
1) Daha yüksek 2) Aynı 3) Daha az 4 Diğer -----	Açıklama :

Dış satım fiyatları konusunda bilginiz var mı?	[]
1) Evet 2) Hayır	
Organik Kuru kayısının önemli bir ihraç ürünü olduğunu biliyor musunuz?	[]
1) Evet 2) Hayır	
Geçen yıl içerisinde satamayıp stok yaptığınız Organik kuru kayısı var mı?	[]
1) Evet 2) Hayır	
Cevap “Evet” ise miktarı (kg)	[] kg
Ürününüzü daha yüksek fiyattan satmak için bekletiyor musunuz?	[]
1) Evet 2) Hayır 3) Bazen	

Cevap “Hayır”veya “Bazen” ise nedenini açıklayınız?

Ürününüzü Ne Zaman Hasat Ediyorsunuz? (ay ismi)	[]
Hasattan Sonra Ürününüzü Kaç Ay Bekletiyorsunuz?	[]

Organik Kayısı Satışında Öncelikle Hangi Kriteri Dikkate Alıyorsunuz?	[]
1) İyi fiyat elde etme 2) Peşin ödeme yapma (Ödeme şekli) 3) Sürekli alım yapma 4) Avans alma 5) Karşılıklı güven 6) Devlet desteği ve güvencesi 7) Diğer-----	Açıklama:

Organik Kayısı Satış Sırasında Alıcılar Daha Çok Hangi Kriteri Dikkate Almaktadır?	[]
1) Kaliteli olması 2) Fiyatının uygun olması 3) Satış şeklinin iyi olması 4) Diğer ----- -----	

Bu ürünü üretirken sizin için kalite mi yoksa miktar mı daha önemlidir?	[]
1) Miktar 2) Kalite	

Üretim döneminde karşılaştığınız en önemli sorun nedir?	[]
1)Girdi fiyatları 2)Teknik bilgi düzeyi 3)İşletme sermayesi 4)İşçi temini 5)Diğer-----	Açıklama: Hangi sorunlar?

Üretim ile ilgili sorunların çözümü için neler yapılabilir?

Üretim için gerekli olan girdileri nereden temin ediyorsunuz?	[]
1) Piyasadan 2) Anlaşmalı firmadan 3) Kooperatiften (-----) 4) Diğer-----	Açıklama:

Size göre kayısı pazarlaması sırasında karşılaşılan sorunlar nelerdir?
<u>Kuru Kayısı Pazarlama Sorunları</u> En önemli sorun : Diğer sorunlar : Kuru kayısı pazarlama sorunun çözümü için neler yapılabilir?
<u>Yaş Kayısı Pazarlama Sorunları</u> En önemli sorun : Diğer sorunlar : Yaş kayısı pazarlama sorunun çözümü için neler yapılabilir?

Kuru kayısı üreticisi olarak devletten kayısı sektörüne yönelik olarak hangi düzenlemeleri yapmasını bekler siziz?
Kuru kayısı üreticisi olarak geleceğinizi nasıl görüyorsunuz ve nasıl bir beklenti içerisinde siziz?

Aşağıdaki konularda kimlere danışıyor sunuz?			
Toprak Tahlili	[]	İlaçlama	[]
Anaç seçimi	[]	Kükürtleme	[]
Fidan seçimi	[]	Kurutma	[]
Gübreleme	[]	Depolama	[]
Budama	[]	Satış	[]
Sulama	[]		
Hastalık ve zararlılar	[]		

1) Kendim, 2) Anlaşmalı firma, 3) Tarım ilçe müdürlüğü, 4) Meyvecilik araştırma Enstitüsü, 5) İnönü Üniversitesi, 6) Kayısıbirlik, 7) Arkadaş ve Komşular, 8) Girdi satıcıları, 9)Diğer.....

Not: Yukarıda verilen kutulara ilgili olanın numarasını yazınız.

13. ORGANİK KAYISI ÜRETİMİ

Organik kayısı üretimini kimlerden öğrendiniz?	[]
1) Arkadaş ve komşular 2) Tarım ilçe müdürlüğü 3) Meyvecilik Araştırma Enstitüsü 4) İnönü Üniversitesi 5) Kayısıbirlik 6) Kontrol ve sertifikasyon kuruluşları 7) Kitap, dergi, gazete 8) Diğer.....	

Organik Kayısı üretimi yapma nedenleriniz neler?

	1	2	3	4	5	
A. Üretimi kolay	/	/	/	/	/	/ Üretimi zor
B. Masraflar az	/	/	/	/	/	/ Masraflar çok
C. Pazarlama	/	/	/	/	/	/ Pazarlama olanakları
Olanakları yüksek						düşük
D. Kazancı yüksek	/	/	/	/	/	/ Kazancı Düşük
E. İşçilik az	/	/	/	/	/	/ İşçilik Çok
F. Talep fazla	/	/	/	/	/	/ Talep düşük
G. Arz fazla	/	/	/	/	/	/ Arz düşük

Organik kayısı üretiminde ürününüzü satın alanlarla önceden nasıl bir anlaşma yapıyorsunuz?

Kontratınız var mı? 1)Evet 2)Hayır	[]
--	--------------------------

Yılda kaç kez kontrol ediliyorsunuz?	[]
---	--------------------------

Ekolojik kayısıyı sürekli aynı firmaya mı satıyorsunuz? 1) Evet 2) Hayır	[]
---	--------------------------

Organik Kayısı üretiminde desteklerden yararlanıyor musunuz?

A. () Evet B.() Hayır

Cevabınız Evet ise ne tür desteklerden faydalaniyorsunuz?

A. () Mazot

B. () Gübre

C. () Toprak Tahlili

D. () Sertifikalı Fidan

C. () Organik Tarım Uygulamaları

D. () Diğer (Lütfen açıklayınız.)

Destek miktarı da başına yıllık ne kadardır? (TL/Yıl)

A. () 0-50 B.() 50-100 C.() 100-150 D.() 150-200 E.() 200 ve üzeri

Herhangi bir üretici örgütüne üyemisiniz ?

A. () EVET B. () HAYIR

Üretici örgütlerinin hangisine üyesiniz ?

A. () Ziraat Odası

B. () Tarımsal amaçlı kooperatifler

C. () Üretici birlikleri veya Yetiştirici Birlikleri

Kayısı üretiminde sigortacılık faaliyetlerinde bulunuyor musunuz?

A. () Evet B. () Hayır

Cevabınız evet ise ne tür sigortalar yaptırıyorsunuz?

A. () Dolu B. () Don C. () Fırtına D. Diğer ()

Kayısı üretiminde iş gücünü nasıl karşılıyorsunuz?

A. () Mevsimlik iş gücü B. () Aile iş gücü C. () Diğer

Kayısı üretimi ile ilgili kolay ve ucuz kredi olanaklarına ulaşabiliyor musunuz?

A. () Evet B.() Hayır

14. KAYISI ÜRETİMİ KONUSUNDA ÜRETİCİLERİN BİLGİ DÜZEYİNE DAİR SORULAR

Kayısı yetiştiriciliğine yönelik Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Ziraat Fakültesi, Ziraat Odası, özel kuruluşlar tarafından yapılabilecek bilgilendirme çalışmalarının (eğitim - toplantı - seminer vb.) yapılmasını ister misiniz?

A. () Evet B. () Hayır

Sizce Kayısı üretimi yapan kişilerin bilgi düzeyi yeterli midir?

A. () Çok yetersiz B. () Yetersiz C.() Normal D.() Yeterli

E. () Kesinlikle yeterli

Kayısı üretiminin piyasa durumu konusunda üreticinin bilgi düzeyi yeterli midir?

A.() Çok yetersiz B.() Yetersiz C.() Normal D.() Yeterli
E.() Kesinlikle yeterli

D. KAYISI ÜRETİMİNİN BÖLGE EKONOMİSİNE KATKISI KONUSUNDA ÜRETİCİLERİN DÜŞÜNCELERİNE DAİR SORULAR

Kayısı üretiminin bölge ekonomisine katkısı konusundaki bilgi düzeyiniz yeterli midir?

A.() Çok yetersiz B.() Yetersiz C.() Normal D.() Yeterli E.() Kesinlikle yeterli

Kayısı üretimi ilgili kamu kuruluşlarının desteklerini yeterli buluyor musunuz?

A.() Çok yetersiz B.() Yetersiz C.() Normal D.() Yeterli E.() Kesinlikle yeterli

Yetiştirilen Kayısı ürününün pazarlama kanalları yeterli midir?

A.() Çok yetersiz B.() Yetersiz C.() Normal D.() Yeterli E.() Kesinlikle yeterli

ANKETİMİZE KATILDIĞINIZ İÇİN TEŞEKKÜR EDERİZ...